

Eläkkeensaaja

26.9.2019

5 • 2019

ELÄKKEENSAAJIEN KESKUSLIITON JÄSENLEHTI. PENSIONSTAGARNAS CENTRALFÖRBUNDS MEDLEMSTIDNING.

**2 KIMPPA-ASUMINEN SOPII MAARITILLE
JA TARJALLE**

14 MITÄ ON MUISTELULARPPAUS?

15 MINNE KIERRATTÄÄ MITÄKIN?

• **TEEMASIVUT 2-7**

ASUMINEN

– Millaista on ikäasuminen Porissa ja lialmessa?

– ARAn korjausavustus tukee ikääntyneen kotona asumista

– Tuulispää, eläinten vanhainkoti

• **PIIRISIVUT 28-31**

EKL KUOPIO

EKL SATAKUNTA

Ystävysten yhteisasuminen – olisiko

Yhteisöllinen asuminen kiinnostaa kolmasosaa ikääntyvistä, mutta on edelleen verrattain harvinaista. Yhdessä asuvat ikääntyneet ovatkin yleensä pariskuntia. Eläkkeensaajien asumistuet ja -menot kasvavat – tarjoaisiko yhteisasuminen varteenotettavan vaihtoehdon?

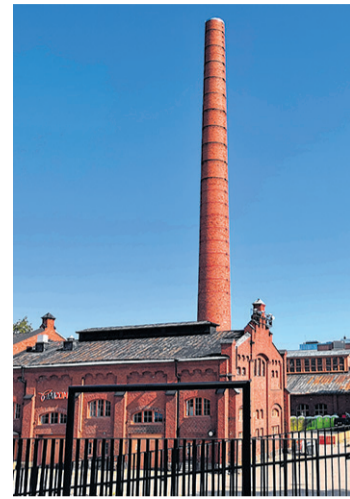
Taloudelliset syyt ovat vain yksi niistä lukuisista muista syistä, joiden myötä helsinkiläiset **Maarit Fred** ja **Tarja Muukkonen** nauttivat kimppekämpässään. Helsingissä, Pasilasta kaakkoon sijaitsee Konepaja. Alueella on runsaasti uudisrakennuksia ja palveluja, mm. ravintoloita.

Pitkäaikaisten ystävysten 96,5 neliön asunnon edustalle pääsee ramppia myöten. Asunnon ovi tulee suoraan ulkoa.

Neljän huoneen alakerrassa on Maaritin huone, kylpyhuone ja varasto. Yläkerrasta löytyvät Tarjan huone, kylpyhuone, parveke, vierashuone, keittiö, ruokailutila ja olohuone.

–Mulle tuo piippu on kaunis maisema, Maarit hymyilee keittiössä parvekkeen suuntaan.

– Tämä alue on aivan huikea. Jo ostaessa oli nähtävissä, että alue tulee kehittymään. Ikkunasta näkyy vanha maisemistoa sisäpiha-

Pasilan konepaja-alueen komea piippu näkyy keittiön ikkunasta. Kuva: Inari Juntumaa.

alueen istutusten takaa. Tilavalta parvekkeelta näkymä on yllättävän avara.

Askel kerrallaan kohti yhteistaloutta

Maarit jäi eläkkeelle vuonna 2016. Hän muutti Konepajalle joulukuussa, edelleen työelämässä oleva Tarja kolme kuukautta myöhemmin.

Alun perin töiden merkeissä tavanneet naiset alkoivat matkustella ja harrastaa kulttuuria yhdessä. He perusti-

vat kulttuuritilin yhteisten menojen kattamiseksi, mikä myötä oli helppoa jatkaa laskelmiin tulevan kodin raameista. Nyt tililtä maksetaan yhteisiä kodin menoja, kuten sähkölaskut.

Ystävyksillä oli myös jo ollut pääsy toistensa sähköisiin kalentereihin. Käytäntö muuttui yhteisen kodin vieraiden ja menojen kalenteriksi.

Asumisen suuntaan tapahtui keskeinen sykäys vuonna 2015, kun Tarjan luona asunut tytär muutti Australiaan. Espoossa tuolloin asuneen Maaritin kanssa tuli huomattua, että molemmat halusivat luopua autoistaan ja harrastussyistäkin asua kaupungissa, jossa on vaivatonta liikua menoihin.

–Etsimme aktiivisesti noin vuoden verran, Maarit kertoo vaiheita.

– Oli vaikeaa löytää sopivaa asuntoa. Halusimme omat kylpyhuoneet ja runsaasti varastotilaa, joten meillä ei ole saunaa. Kun tämä kaksikerroksinen asunto tuli vastaan, tartuimme siihen heti. Tarvitsemme yksityisyyttä, sillä molemmilla on miesystävät. He ovat sopeutuneet ihan hyvin yhteisasumiseemme, Maarit nauraa.

Olohuone on Maarit Fredin ja Tarja Muukkosen yhteistä oleskelutilaa. Kuva: Inari Juntumaa.

Eläkejärjestelmä ulottuu yli sukupolvien

Pienet eläkkeet rahoitetaan Suomessa kansan- ja takuueläkkeen muodossa valtion budjetista. Työeläkejärjestelmä maksaa itse itsensä lähtökohtaisesti, tosin valtio osallistuu yrittäjien, maatalousyrittäjien ja merimiesten eläkkeiden rahoittamiseen. Vuonna 2018 tuo summa oli miljardi euroa.

Työeläkejärjestelmämme ja etenkin sen kestävyys edellyttää sukupolvien välistä solidaarisuutta. Ylisukupolvisuus aiheuttaa luonnollisesti myös keskustelua eläkejärjestelmän reiludesta eri ikäluokkien kanalta.

Eläkkeet ovat vain osa sukupolvien välisiä tulonsiirtoja. Arvioitaessa sukupolvi-

en välistä tilannetta yleisemmin tulisi katsoa, mikä merkitys on ollut verotuksella, lapsilisillä, ilmaisella koulutuksella, opintoetuuksilla, työttömyysturvalla, subventoidulla päivähoidolla ja niin edelleen.

Valitettavasti Suomesta ei löydy tietoa sukupolvien välisten tulonsiirtojen kattavaan arviointiin, joten mallia on haettava muualta.

Esimerkiksi Ruotsissa on julkisesta taloudesta saata- vissa kohtalaisen kattavia tilastoja 1930-luvulta lähtien. Regeringskanslietin teettämästä raportista kävi ilmi, että eri sukupolvien saamat ja maksamat tulonsiirrot jakautuivat vastoin odotuksia suhteellisen tasaisesti.

Eläkejärjestelmä on siis

sukupolvisopimus, jota on syytä kunnioittaa myös eläkkeistä käytävässä keskustelussa. Muuten vaarana on sopimuksen rikkoutuminen, millä olisi koko yhteiskunnalle vakavia seurauksia. Kunnioittamiseen kuuluu tarpeettoman vastakainasettelun välttäminen, keskustelun käyminen asiapohjalta. Hyvä olisi osata asettua myös toisen sukupolven saappaisiin.

Jokainen sukupolvi Suomessa saa enemmän työeläkettä kuin on todellisuudessa maksanut. Tämä johtuu talouskasvusta sekä eläkerahastojen tuotosta. Nykyään nuorille alkaa kertyä eläke jo 17-vuotiaasta lähtien. Ennen vuotta 2005 eläkettä alkoi kertyä vasta

23-vuotiaasta alkaen, vaikka työtä oli tehty jo vuosikautia. Vuosina 2005–2016 eläke kertyi 18-vuotiaasta alkaen.

Lisäksi vuodesta 2005 alkaen on eläkettä kertynyt myös tutkintoon johtavalta opiskeluajalta ja lastenhoidosta kodinhoidontuen aikana. Vanhat ikäraajat vaikuttavat vielä pitkään monien eläkkeeseen, sillä työeläkelait eivät muutu takautuvasti.

Vuoden 2017 eläkeuudistuksen on työeläkejärjestelmämme nyt ensimmäistä kertaa rahoituksen kestävyuden osalta suhteellisen tasapainossa. Eläketurvakeskuksen tekemän selvityksen mukaan työeläkemaksu voidaan pitää alle 25

prosentissa 2050-luvulle asti. Uudistusta valmisteltaessa Eläketurvakeskus laski sen vaikutuksia esimerkiksi eri sukupolvien näkökulmasta.

Eläkeuudistuksesta hyötyvät 1990-luvulla syntyneet ja sitä nuoremmat, mikä on harvinaista monien EU-maiden uudistuksiin verrattuna. Tosin töitä on tehtävä pidempään, että hyödyn saa. Vanhuuseläkeikä on nykyään sidottu odotettavissa olevaan elinikaan. Elinaikakertoimen vaikutuksen voi nollata työskentelemällä pidempään.

Ihmisten odotettavissa oleva elinikä on pidentynyt viime vuosikymmeninä noin kaksi vuotta vuosikymmenessä. Naiset ehtivät olla

siinä ideaa?

Kimppa-asuminen tuntuu olevan miehille vaikeampaa kuin naisille.

Juuri mitään hankintoja ei ole tarvinnut tehdä. Kunnia-paikalla portaikossa on Tarjan isän tekemä ryijy. Molemmille oli selvää, että sille on saatava hyvä paikka.

– Meillä on täällä kutsuja ja palavereja, molempien lapsia ja lapsenlapsiani. Jopa Tarjan kuoron osaryhmä, alttoskot, mahtuu tänne harjoittelemaan.

Molempien lapsilla vaikuttaa olevan nyt vähemmän syytä olla huolissaan äideistään. Tarjan isä on läheinen Maaritillekin, on luvannut toimia isänä hänelle.

Läsnäolo lisää hyvinvointia

Yhteisöllinen asuminen tarkoittaa yleensä lähinnä ns. yhteisten tilojen jakamista. Maaritin ja Tarjan kimppakämpä on sikäli tyypillinen.

Tilastokeskuksen asumistilastot kertovat vain yksin tai yhdessä asumisten määrästä. Sen mukaan ikääntyneiden yksinasuminen on lievästi vähentynyt 2000-luvulla samalla kun koko väestön yksinasuminen on lisääntynyt.

Ikääntyvien osalta muutoksen arvioidaan johtuvan siitä, että yhä useampi ikääntynyt asuu pariskuntana miesten eliniän pidennettyä.

Tilastokeskus laskee yhteisöllisissäkin asumismuodoissa asuvat kotona asuviin. Tilastoissa näkyvät kuitenkin erikseen 65 vuotta täyttäneiden vähintään kolmen ei-sukulaisen yhteisasumiset. Tarjan ja Maaritin asuminen ei siis näihin tilastoihin mahdu.

Edellä mainitulla tavalla tilastoitujen henkilöiden määrä on vuodesta 2012 vuoteen 2018 laskenut 1203 henkilöstä 922 henkilöön. 67 prosenttia näistä ikäihmisten yhteisasumuksista oli pari- tai omakotitaloissa.

jatkuu sivulla 4

TOIMINNANJOHTAJALTA ■ TIMO KOKKO

eläkkeellä keskimäärin lähes 25 vuotta, miehet 20 vuotta. Vuonna 2050 poikalapsen arvioidaan elävän lähes 86-vuotiaaksi, tytön 89-vuotiaaksi.

Eläkejärjestelmää on pitkän matkaa rukattu vastaamaan ympäröivän maailman muutoksia. Työeläkkeiden rahoitusta ja etuuksien riittävyttä arvioidaan aika ajoin pitkälle tulevaisuuteen. Se onkin erittäin tärkeää.

Keskustelu työeläkkeistä ja niiden riskinjaosta on varmasti aika ajoin tarpeen ja hyödyllistä. Keinoja muutoksien tekemiseen on hyvin erilaisia teknisistä ratkaisuista puhtaasti poliittisiin. Jos luvatus työeläkkeen omaisuudensuoja kuitenkin

halutaan rikkoa, avataan samalla Pandoran lipas, josta ei paluuta olisi.

Nykyisten eläkeläisen turvattu kasvaisi, mutta niin kasvaisi tulevienkin eläkeläisten. He kun myös ottaisivat leikkaukset aikanaan vastaan eivätkä voisi enää luottaa siihen, ettei tuolloin keksittäisi lisää leikkauksia jo kerättyihin eläkkeisiin.

Tämä olisi hyvä muistaa myös niiden nuorisojärjestöjen, jotka ovat ajamassa sitä, että jo maksussa olevia eläkkeitä pitäisi voida leikata tulevaisuudessa.

SIMO PAASSILTA

päätöimittaja, chefredaktör
Eläkkeensaajien Keskusliiton puheenjohtaja
Pensionstagarnas Centralförbunds ordförande

PÄÄKIRJOITUS

Tutkimus eläkeläisten toimeentulokokemuksista

Eläketurvakeskus julkaisi 19.8. tutkimuksen eläkeläisten toimeentulokokemuksista ja taloudellisesta hyvinvoinnista.

Tutkimuksessa tarkastellaan eläkeläisten kokemuksia monipuolisesti sellaisista näkökulmista, joista ei ole juurikaan aikaisempaa suomalaista tutkimusta. On syytä kiittää Eläketurvakeskusta hienosta työstä.

Eläkeläisten toimeentuloa on tähän saakka tarkasteltu lähinnä tuloihin perustuvilla mittareilla. Eläkeläisten toimeentulokokemuksista on vähemmän tietoa. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan tavanomaisten menojen, kuten ruoan, asumisen, lääkkeiden, terveydenhoidon, kulkuvälineiden ja puhelimen/internetin, kattamisen vaikeutta tai helpoutta.

Tutkimuksen tulokset osoittavat johdonmukaisesti, että tulot ja koettu terveydentila ovat keskeisiä tekijöitä eläkeläisten toimeentulokokemuksissa ja taloudellisessa hyvinvoinnissa. On oletettavaa, että eläkeläisten toimeentulokysymykset nousevat entistä enemmän esille niin taloudellisena, poliittisena kuin myös sosiaalisenakin kysymyksenä, kun eläkeläiset muodostavat tulevaisuudessa väestöstä aiempaa suuremman osan.

Vaikka tulot ja terveydentila ovat keskeisiä tekijöitä koetussa toimeentulossa, ne eivät kerro kuitenkaan kaikkea, sillä toimeentulokokemukset muodostuvat monipuolisempien tekijöiden kautta. Esimerkiksi alue-erojen tarkastelussa ilmeni, että vaikka maaseutumaisissa kunnissa tulotaso on selvästi matalampi kuin kaupunkilaisissa kunnissa, alueiden välinen ero toimeentulovaikeuksissa tai tyytymättömyydessä oli selvästi tuloeroja pienempi. Maaseudulla toimeentulo koetaan kaupunkien helpommaksi pienemmillä tuloilla.

Tutkimuksessa tarkasteltiin myös kotitalouksien välisen taloudellisen ja käytännön avun antamista eläkeläisten ja heidän lastensa ja lastenlastensa välillä. Yleisintä on taloudellisen avun antaminen lapsille. Taloudellisen avun saaminen lapsilta on harvinaisempaa. Tätä on pidetty osoituksena eläkejärjestelmän toimivuudesta.

Käytännön apua sen sijaan sekä annetaan että saadaan. Lapsia autetaan usein lastenlasten hoidossa ja kuljetuksissa. Kokonaisuudessaan kotitalouksien välinen apu osoittautui eläkeläisille laajaksi ilmiöksi, sillä avun antaminen ja/tai saaminen kuuluu hyvin monen eläkeläisen elämään.

Käytännön apua eläkeläiset saavat erityisesti kodin laitteiden käytössä, kuten tietokoneiden ja puhelimen käytön opastuksessa. Kun tietokone menee jumiin, apuun kutsutaan vikkeläsorminen lapsenlapsi. Tähän asiaan löytyy onneksi apua myös liiton Verkosta virtaa -toiminnoista ja sen hienoilta vertaisohjaajilta.

Pensionärernas utkomsterfarenheter

Pensionsmyndigheten publicerade den 19 augusti en undersökning av pensionärernas erfarenheter av utkomst och ekonomiskt välmående.

Undersökningen granskar pensionärernas erfarenheter mångsidigt från synvinklar, som man knappast alls har sett i tidigare finländsk forskning.

Pensionärernas utkomster har hittills närmast granskats med mätare som granskar penningssummor. Det finns mindre kunskap om vilka erfarenheter pensionärerna har av att klara sig. I denna undersökning granskas hur svårt eller lätt det är att klara av gängse utgifter, såsom mat, boende, mediciner, hälsovård, transport och telefon/internet.

Undersökningsresultatet visar konsekvent att inkomsterna och det upplevda hälsotillståndet är centrala faktorer för hur pensionärerna upplever sina inkomster och sitt ekonomiska välmående. Vi kan anta att pensionärernas inkomstfrågor kommer att bli allt mer aktuella i såväl ekonomiskt, politiskt som socialt hänseende, när pensionärerna i framtiden utgör en allt större del av befolkningen.

Även om inkomsterna och hälsan är viktiga faktorer i hur man upplever sin situation, berättar de inte allt, eftersom erfarenheterna av att klara sig ekonomiskt består av många faktorer. När man granskar frågan regionalt framgår det att trots att inkomstnivån är klart lägre i landsortskommuner än i stadslika kommuner, är skillnaderna i utkomstsvårigheterna eller missnöjet klart mindre än inkomstskillnaderna. På landsbygden upplever man att man klarar sig bättre med små inkomster än i städerna.

Undersökningen granskade också ekonomisk och praktisk hjälp mellan hushållen, mellan pensionärerna och deras barn och barnbarn. Det vanligaste är att ge ekonomisk hjälp till barnen. Det är sällsyntare att få ekonomisk hjälp av barnen. Det här har ansetts vara ett tecken på att pensionssystemet fungerar.

Däremot både får och ger man praktisk hjälp. Barnen får ofta hjälp med att sköta och transportera barnbarnen. Som helhet visade sig hjälpen mellan hushållen vara ett omfattande fenomen bland pensionärerna, för det hör till synnerligen många pensionärers liv att få och/eller ge hjälp.

Pensionärerna får speciellt praktisk hjälp med att använda maskinerna i hemmet, såsom datorer och telefoner. När datorn stackar sig, kallar man på ett barnbarn med flinka fingrar. I denna fråga får man till all lycka också hjälp via förbundets Verkosta virtua och dess fina kamrathandledare.

jatkoa sivulta 3

– Jos huomioidaan myös vähän nuoremmat kimppekämpissä asuvat, niin voisi varmaan sanoa, että vanhemmalla iällä kimppekämpissä asuvia on nykyisellään noin 1000–2000, **Arja Tiihonen** Tilastokeskukselta tarkentaa.

Kaksi vuotta sitten Ilmarinen ja Vanhustyön keskusliit-

Maarit ja Tarja viihtyvät kimppekämpissä asunossaan.

mättä muuta yhteen uusia kumppanien kanssa. Eri-ikäisiä yhteisöllisiä asumuotoja toivotaan lisää, mutta kimppekämpät voivat olla ikääntyneille miehille vaikeampia kuin naisille.

– Ratkaisuna voisivat olla nimenomaan useiden henkilöiden yhteisölliset asunnot, Maarit luettelee.

– Helsingissä on paljon yksinasujia. Yhteisöllinen asuminen toisi turvaa, kun joku katsoisi, että ollaan hengissä tai vaikka sairaana. Kaupungin ja rakentajien tulisi huomioida, että ikäihmiset tarvitsevat eri-

laista pohja- ja asumisratkaisuja kuin esimerkiksi lapsiperheet. Olennaisin asia on asunnon pohja, joka mahdollistaa yksityisyyden, hän peräänkuuluttaa.

Yhteisökerrostalot tulevat

Maaritin tuttava asuu tyytyväisenä lähistöllä Kalasatamassa yhteisöllisessä ikäihmisten kerrostalossa. Siellä on ystävän makuun riittävä määrä yksityisyyttä, mutta aina tilanteen tullessa löytyy seuraa elokuviin, lenkille ja kävelemään. Siivousvuoro osuu kohdalle vain joka kuudes viikko.

Helsingin Jätkäsaarella on useampikin eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien asuttama kerrostalo, joista ensimmäinen valmistui vuonna 2013.

Kohtuuhintaisen vuokra-asumisen edistäjät Kova ry:n toiminnanjohtaja **Jouni Parkkonen** tietää, että yhteisöllisen asumisen kehittelyä on käynnissä heidänkin jäsenkunnassaan. Esimerkiksi Setlementtiasunnot on mukana Sukupolvien korttelissa, minkä lisäksi heillä on käynnissä yhteisöllisen asumisen

kehittelyä A-Kruunun ja Y-säätiön kanssa.

Viimeisin vaan ei vähäisin: raha

Vuonna 1975 eläkkeensaaajat saivat asumistukea 116 miljoonaa euroa. Määrä on kasvanut jokseenkin tasaisesti, joskin 1980- ja 1990-lukujen taitteen tienoilla määrä oli hetken laskussa. Kaikista asumistuen saajista 28,4 prosenttia oli Kelan mukaan vuonna 2018 eläkkeensaaaja. Tämä tarkoittaa jo huikkea 600,1 miljoonaa euroa.

Keskimääräiset eläkkeensaaajien asumistuet ovat nykyisin hieman reilu 200 euroa/kk, kun todelliset asumiskulut ovat nousseet hieman reiluun 500 euroon kuussa. Välttämättömien asumiskulujen jakamisella voi siis olla suurikin merkitys asujien ostovoiman ja taloudellisen elämänlaadun näkökulmista.

– Esimerkiksi lehtitilauksen hinnat käytännössä puolittuivat meillä, Maarit toteaa.

– Emmekä olisi kumpikaan päässeet yksin tällaiselle alueelle asumaan, hän päättää tyytyväisenä.

Inari Juntumaa

to tekivät selvityksen, jonka mukaan kolmasosa vanhuuseläkkeelle siirtävistä on kuitenkin kiinnostunut yhteisöllisestä asumisesta. Miten yhtiön voi ratkaista?

Maarit Fredillä on tähän näkemyksiä. Hän toimii aktiivisesti vapaaehtoistehtävissä ikääntyneiden parissa mm. vertaisdigiohjaajana. Tänä päivänä iäkkäät eivät välttä-

ARAn korjausavustus tukee ikäihmisten kotona asumista

Kati Peltomaan kerrostaloasunnon kylpyhuone remontoitiin katosta lattiaan nykyaikaiseksi, esteettömäksi ja turvalliseksi. Remontti sujui mukavasti, ja hän sai Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARasta korjausavustusta kuluihin 50 prosenttia.

Peltomaa asuu hyvin hoidetussa 1950-luvulla rakennetussa kerrostalossa, johon on viime vuosina tehty erilaisia remontteja. Myös piha on siisti ja esteetön. Taloyhtiö sai ARasta esteettömyysavustusta kulkurampin rakentamiseen.

Viimeisin remontti tehtiin Peltomaan omassa asunnossa. Kylpyhuoneen muovimaton kupruilu paljasti kosteusvaurion, joka oli korjattava – samalla menikin koko kylpyhuone uusiksi.

Korjausneuvoja auttaa

– Naapurin kanssa tuli puheeksi remonttitarve ja hän mainitsi ARAn korjausavustuksesta, Kati Peltomaa kertoo.

Hän otti yhteyttä ARaan, josta sai tarkempaa tietoa avustuksesta. Katia kehoitettiin ottamaan myös yhteyttä Vanhustyön Keskusliiton kor-

jausneuvojaan, joka tulisi paikalle katsomaan tilanteen ja neuvoksi käytännön asioissa eteenpäin.

Koska Kati Peltomaalla ei ollut aikaisempaa kokemusta remontin teettämisestä, oli korjausneuvojan rooli tärkeä:

– Hän auttoi kaikessa, etenkin paperisodassa ARAn, urakoitsijan ja isännöitsijän suuntaan.

Korjausneuvojan ammattitaidolla remontti toteutettiin siten, että se palvelee myös tulevana vuosina, jos liikuntakyky heikkenee.

Peltomaata harmittaa, että ikäihmisille yritetään myydä ylihintaisia remontteja. Hänenkin ovellaan kävi myyjä.

– Myyjä lähti nopeasti pois kun kerroin, millä hinnalla olin jo saanut tarjouksen.

Paikallinen urakoitsija hoiti remontin kuukaudessa ja kaikki sujui ilman kimmelluksia.

Kati Peltomaa viihtyy myös viihtyisällä pihalla. Taloyhtiö on saanut ARasta esteettömyysavustusta mm. kuvassa taustalla näkyvän rampin rakentamiseen. Kuva: Helena Berg.

– Sain ARAlta remonttikuluihin korjausavustusta puolet. Pienituloiselle eläkeläiselle korjausavustus on iso apu, Peltomaa iloitsee.

Remontin hinnaksi tuli noin 9000 euroa, josta Katin

osuudeksi jäi siis noin 4500 euroa. Kati Peltomaa suosittelee remontin tarpeessa olevia ikäihmisiä ottamaan yhteyttä Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojaan.

– Korjausneuvojalta saa

hyvät neuvot ja avun kaikkiin kysymyksiin, Kati Peltomaa kertoo.

Helena Berg, ARA

Lisätietoja: www.ara.fi/korjausavustukset

TEKNO – Terveys- ja hyvinvointiteknologiaosaaminen sujuvaksi -hanke & Teknologialainamo ©

Teknologia voi lisätä kotona asumisen vuosia ja parantaa arkea

Miten analoginen sukupolvi pärjää digitaalisessa ajassa? Millaista apua teknologia voisi tuoda kotona asuvan ikäihmisen arkeen? Näitä asioita kysyivät Laurean opiskelijat viime syksynä opintoprojektissaan itseltään ja ympäristöltään tutustuessaan ikäihmisten arkeen sekä saatavilla olevaan terveys- ja hyvinvointiteknologiaan.

Opiskelijat ja ikäihmiset kohtasivat tärkeiden teemojen äärellä, kun opiskelijat havainnoivat kohdehenkilön kotona pärjäämistä, yleisesti ikäihmisten ja vammaisten arkisia haasteita, sekä terveysteknologian mahdollisuutta tuoda niihin apua ja ylipäättään tietoisuutta arjen auttavista ratkaisuista.

Opintojakso huipentui yhteiseen seminaaripäivään, jossa opiskelijatiimit esittelivät havainnointityönsä tuloksia ja niihin ideoimiaan ratkaisuja ja näkökulmia. Yleisimmin esiin nostettuja haasteita tämän kohderyhmän elämästä olivat mm. seuraavat asiat:

- Liikkumisvaikeudet kotona ja kodin ulkopuolella
- Kodin turvallisuus
- Teknologisten palvelujen ja tuotteiden tavoitettavuus haasteet (kun ei ole esim. älypuhelin tai internetiä)
- Taloudelliset haasteet
- Yksinäisyys

Kuulostavatko teemat tuntuilta? Tässä artikkelissa käsittelemme kotona asumisen näkökulmaa opiskelijaprojektin tulosten, TEKNO-hankkeen kyselyn sekä saatavilla olevan terveys- ja hyvinvointiteknologian kautta.

Liikkumisen haasteet

Liikkumisvaikeudet nousivat haastattelu- ja havainnointitutkimuksessa esiin selkeimmin. Tätä puoltaa myös laajempi tehty nimetön kysely, jonka tuloksissa esteettömyysasiat nousivat keskiöön. Mielenkiintoinen tulos oli se, että liikkumisen ja fyysisen toimintakyvyn haasteista mainitsivat useimmin ikäihmisten omaiset ja hoitava henkilökunta, ei henkilö ja koka itse.

–Kynnys teknologian käyttämiseen on korkealla. Se enakkoluulon kynnys nimitäin. Rollaattori on siitä hyvä esimerkki: sitä jotenkin häpeää, ja tuntee olevansa niin vanha, jos rollaattorilla joutuu kulkemaan, eräs ikäihminen summasi tuntojaan.

Opiskelijoille tällaisten näkökulmien esiin tuominen on hyvin arvokasta tietoa. Vain näin he voivat ymmärtää apuvälineiden käyttöön liittyviä

kynnyksiä, niin henkisiä kuin fyysisiä.

Liikkumisen haasteita on erilaisia. Toisella kävelykyky voi olla heikentynyt ja kaatumisen vaara suuri. Tämä lisää pelkoa liikkumisesta ja pienentää elinpiiriä. Toisella taas jalat pelaavat, mutta haasteena onkin muistamattomuus. Liikutaan nopeasti, mutta suunta tai olinpaikka voi olla pimennossa. Näihin molempiin on yhtenä ratkaisuna turvarannekkeet ja -kellot sekä paikantimet.

Turvarannekkeiden ja paikantimien avulla ikääntynyt itse ja hänen omaisensa saavat turvaa ja mielenrauhaa. Omainen voi seurata ikääntyneen läheisensä liikkumista reaaliaikaisesti ja tarvittaessa voi ottaa puheyhteyden henkilön kanssa. Ikääntynyt itse voi tehdä hälytyksen esimerkiksi kaatumistapauksessa, jolloin hän saa nopeasti yhteyden omaiseen.

Turvarannekkeita, -kelloja ja paikantimia on paljon erilaisia ja eri toiminnoilla olevia. Esimerkkejä tällaisista ratkaisuista ovat muun muassa Vivago DOMI -älyturvpuhelin, PPO Track Mini S -paikannuslaite sekä PPO Smartsole -paikantavat pohjalliset. Itselle sopivin löytyy vertailemalla, kokeilemalla ja testaamalla.

Turvattomuuden tunnetta kotona

Ikäihmisten turvattomuuden tunne häilyi TEKNO-hankkeen opiskelijoiden ja ikäihmisten keskusteluissa pieninä, mutta hyvin konkreettisina asioina.

Talon pääovea esimerkiksi pidettiin auki vieraille, koska aina sitä ei päässyt ketterästi avaamaan jonkun soittaessa ovikelloa. Ei liene satumaa, että monen ikäihmisen mieleen oli teknologiaesittelyistä jäänyt juuri turvallisuuteen liittyvät asiat, kuten liesivahti ja kodin turvakamera.

Keittiössä kodin paloturvallisuutta lisäävät liesivahdit, jotka varmistavat liedien turvallisen käytön ja ruoanlaiton. Jos liesi menee esimerkiksi vahingossa päälle tai se on liian kauan päällä, liesivahti hälyttää vaaratilanteesta. Jos hälytystä ei kuitata

pois, liesivahti katkaisee liedestä sähköt.

Liesivahti estää liedien tulipalot ennen myrkyllisten kaasujen muodostumista ja palon syttymistä. Tämä on tärkeää, sillä yli 60 prosenttia palokuolemista johtuu juuri myrkyllisistä palokaasuista. Liedien takaseinälle tai liesituulettimeen asennettavia liesivahteja ovat esimerkiksi Safera Airis ja Innohome Liesivahti.

Taloon sisäänpääsyyn liittyviä turvateknologiaratkaisuja ovat esimerkiksi ovisilmäkamera ja Pindora-älylukko. Ovisilmäkamera on perinteisen ovisilmän tilalle asennettava, kaksisuuntaisella puheyhteydellä varustettu kamera, jonka kautta talon asukas pääsee tarkistamaan oven takana olevan henkilön sekä keskustelemaan tämän kanssa ilman, että ovea tarvitsee avata.

Ovisilmäkameraan voi yhdistää myös sähköisen oven avauksen. Pindora-älylukko on ulko-oven lisälaitte, joka mahdollistaa lukon avaamisen langattomasti matkapuhelimella ilman avaimia. Tällä hetkellä laite on kotihoidon käytössä, mutta tarkoituksena on, että myös yksityinen käyttäjä voisi jatkossa hankkia tuotteen itselleen.

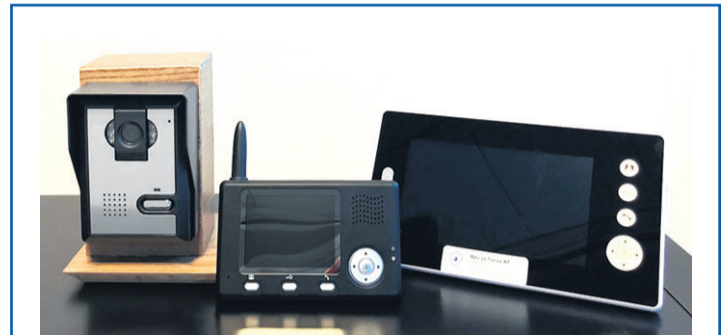
Kodin liikkumishaasteet nousivat esiin myös turvattomuuden osalta, kun opiskelijat havainnoivat, että liikkuminen arkisissa askareissa onnistui, mutta esimerkiksi palotilanteen hädässä tilanne voisi olla vakava. Haastatteluissa avun kutsuminen mietittyi ikäihmisiä: milloinkohan on tarpeeksi hätä, ettei turhaan soittelisi apua.

Turvateknologiasta ei ole hyötyä kaapin perällä

Tiedämme kaikki, etteivät teknologiset välineet auta, mikäli niitä ei oteta käyttöön. Ikäihmisistä jotkut laitteet tuntuivat vähän pelottavilta ja vierailta. Etenkin niiden hinta pelottaa: kallista hankintaa ei haluta rikkoa.

”Kun ei tiedä, mitähän tapahtuu jos tuostakin napista painaa. Jää sitten painamatta ja käyttämättä.”

Mainituista tutkimustuloksista tekniikka ja digitalisten laitteiden tuomat haasteet

Ovisilmäkameraan voi liittää pienen, 3,5” tai isomman, 7” näytön. Kamera asennetaan oven ulkopuolelle ja langaton näyttö voi olla asunnon sisällä siellä missä asukaskin on. Kuva: Teknologialainamo, Laurea-ammattikorkeakoulu.

Innohome Liesivahdit estävät tehokkaasti liesipalojen syttymistä ja takaavat siten turvallisemman ruoanlaiton. Kuva: Innohome Oy.

PPO Smartsole -paikantavien pohjallisten perimmäinen tarkoitus on taata käyttäjälleen turvallinen liikkuminen ja nopea avunsaanti hädän hetkellä. Kuva: PPO Elektroniikka Oy.

löytyvät myös. Ne mainittiin omaisen ja läheisten tuloksissa noin 20 prosentissa vastauksista, joka oli enemmän kuin missään muussa ryhmässä.

Jotta turvateknologiasta olisi hyötyä, sitä tulisi käyttää. Teknologian käyttäminen vaatii kunnollisen tuotteen perehtymisen ja käytön opettelun. Tämä taas vaatii selväsanaista opastusta ja jopa kädestä pitäen opettelua varsinkin niiden käyttäjien kohdalla, joille teknologia ei ole kovin tuttua.

Opastuksen ja tuen lisäksi itse teknologian tulee olla helppokäyttöistä ja suunnittelussa tulee huomioida käyttäjäryhmän tarpeet ja toiveet. Oikein käytetyllä teknologialla on selkeä vaikutus ikääntyneen turvallisuuden tunteeseen sekä itsenäisen kotona asumisen turvaamiseen.

Tiina Leppäniemi
Anniina Honkonen
Laurea-ammattikorkeakoulu

Myös eläimet kaipaavat turvallista loppuelämää

TUULISPÄÄ – kaltoin kohdeltujen eläinten vanhainkoti

Eläinsuojelukeskus Tuulispään tilalla Somerolla elää onnellisia eläimiä. Tila on keskittynyt antamaan turvaa ja suojaa erityisesti tuotanto- ja maatalaeläimille.

Turvakoti on tarkoitettu esimerkiksi hylätyille, huostaanotetuille tai tehotuotannosta pelastetuille eläimille. Tämä käsittää eläimet, jotka eivät ikänsä puolesta ole vielä vanhuksiin laskettavissa. Riippuen eläimen historiaa, iästä sekä tilalla olevista vapaista paikoista, osa eläimistä jää Tuulispäähän asumaan loppuelämäkseen, ja osa voidaan kuntouttaa ja luovuttaa edelleen hyvään kotiin.

Tuulispään vanhainkotiin tulevat eläimet ovat niitä, joilla ei käytännössä ole enää muuta paikkaa, ja jotka ovat usein lopetusuhan alla. Omistaja voi joutua luopumaan eläimestään itsestä riippumattomasta syystä. Varsinkin vanhemmille eläimille uuden kodin löytäminen on erittäin vaikeaa.

Eläimet luovutetaan Tuulispäähän ilmaiseksi. Niistä tehdään tarvittavat paperit omistajanvaihdosta varten ja päätös on omistajan puolelta lopullinen. Tuulispäessä halutaan turvata eläimen oikeus vanheta rauhassa turvallisuudessa ympäristössä. Moni eläimistä on valitettavan usein kiertänyt jo kodista toiseen ja luovutus sopimuksella kierre katkaistaan lopullisesti. Tuulispää puolestaan sitoutuu pitämään eläimestä hyvää huolta, antaa sen elää lajityypillistä elämää ja pitää myös huolta, että eläin lopetetaan asianmukaisesti, kun se on ajankohtaista.

Tuulispään tiloja rakennellaan ja kunnostetaan jatkuvasti. Vapaat paikat riippuvat tilaresurssien lisäksi muun muassa eläinlajista ja täällä jo olevien eläinten laumajärjestyksestä. Hätätapauksia yritetään auttaa aina. Tuulispää ei kuitenkaan voi ottaa vastaan löytöeläimiä. Löytöeläintoiminnasta vastaa Somerolla Someron löytöeläinkoti.

Tuulispää ottaa vastaan vierailijoita rajoitetusti, sillä eläinten loppuelämän halutaan olevan mahdollisimman stressitöntä. Vierailuista on sovittava erikseen.

Eläinsuojelukeskus Tuulispään toiminta on mahdollista vain lahjoitusvaroin. Siksi jokainen lahjoitus, pienikin, on äärimmäisen tärkeä. Lahjoitusten avulla turvaamme Tuulispään nykyisille ja tuleville asukkaille onnellisen ja turvallisen loppuelämän.

Jos haluat tukea Tuulispään arvokasta työtä, valittavana on yhdistyksen tukijäsenyys, kummitoiminta sekä kuukausi- tai kertalahjoitus: www.tuulispaa.org/lahjoita/

Myös maatilaa käyttöön tarpeellista tavaraa ja eläinrehua voi lahjoittaa – lue lisää: www.tuulispaa.org/lahjoita/tavaralahjoitukset/

Lisätietoja Tuulispäestä: www.tuulispaa.org ja sähköpostitse: info@tuulispaa.org

Milla on ahneista vuohista kaikkein ahmatein, joka syö kaiken mahdollisen mistä kiinni saa. Milla on myös vanhemmiten kuuroutunut.

Esteetöntä asumista ja senioritaloja Porin vinkkelistä

Takavuosina kuntiin alettiin perustaa vanhustenkotiyhdistyksiä. Kuntakeskukseen, lähelle muita palveluja, rakennettiin silloisen Raha-automaattiyhdistyksen (nykyään STEA) tuella ns. 'vanhustenrivejä'.

Asunnoissa huomioitiin vanhusten liikkumisen rajoitteita. Alettiin suunnitella esteettömiä asuntoja. Tänäpäin asuntojen esteettömyys sekä vanhusten ja liikuntarajoitteisten huomioiminen on aivan 'uusi normaali'.

Nykyään normaali asuntorakentaminen tuottaa jo esteettömiä asuntoja. Kerrostaloihin

rakennetaan viihtyisiä tiloja yhdessäoloa ja viriketoimintaa varten.

Porin Vanhustenkotiyhdistyksellä on noin 550 asuntoa. Yhdistys on yksi niistä monista vanhuksille asuntopalveluja järjestävästä yhteisöstä. Kuluva vuosikymmenen alkupuolella käynnistyi Porissa prosessi kaupunkikonserniin kuuluvan Porin YH-Asunnot Oy:n ja Porin Vanhustenkotiyhdistyksen yhteistyöstä.

– Paras ratkaisu olisi ollut asuntojen siirtäminen YH-asunnoille, mutta esteenä oli RAY:n tuki hankkeille, sanoo entinen Porin Vanhustenkotiyhdistyksen

sen toiminnanjohtaja, nykyinen yhdistyksen puheenjohtaja **Ari Nordström**.

Vanhustentalojen vuokraustoiminta, isännöinti- ja hallintotehtävät siirrettiin Porin YH-asunnot Oy:lle. Parhaimmillaan vanhustentaloyhdistyksellä oli palkkalistoilla siirtyneissä tehtävissä noin 30 työntekijää.

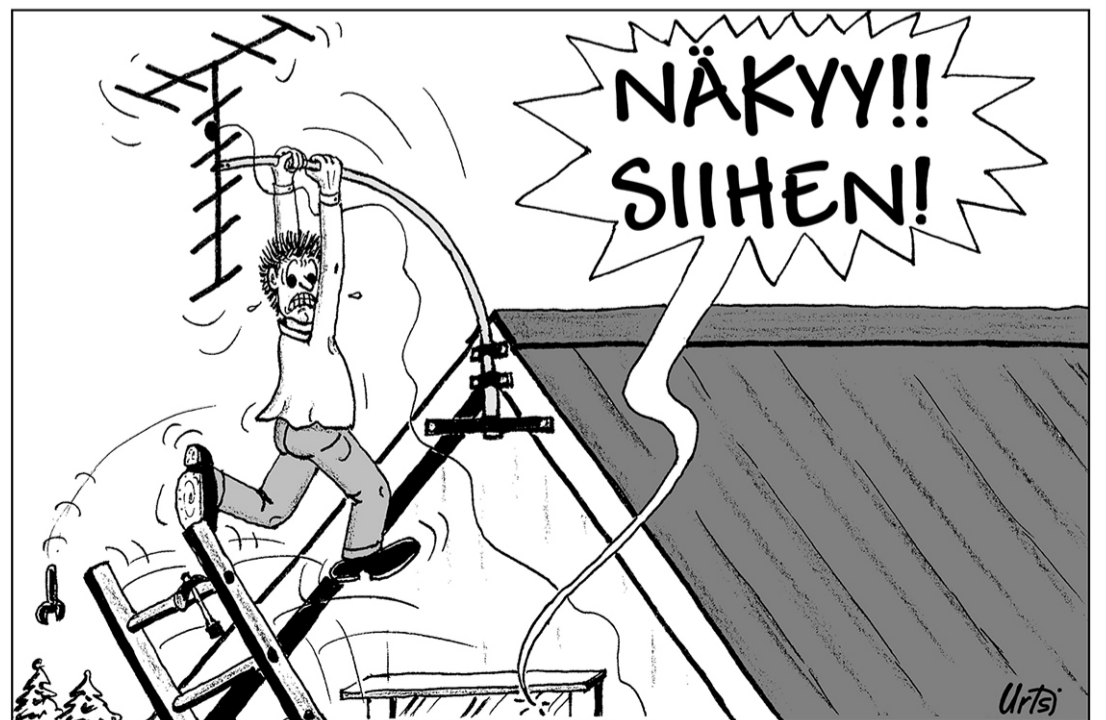
– Kukaan ei jäänyt työttömäksi, kaikille löytyi työpaikka, toteaa Nordström, Porin Seudun Eläkkeensaajien jäsen, helppotuneena.

Asuntorakentaminen Porissa on viimeisten vuosien aikana ollut erittäin vilkasta. Porin YH-Asunnot Oy rakentaa par-

Eläköitynyt Ari Nordström siirtyi toiminnanjohtajan paikalta Porin Vanhustenkotiyhdistyksen puheenjohtajaksi. Kuva: Pekka Ovaska.

URMAS

lialmessa riittää vuokra-asuntoja ikäihmisille

Erilaisten palvelujen tuottamisessa tarjotaan uusia näkökulmia. Näin tapahtui aikoinaan myös ikäihmisten asumispalvelujen kohdalla. Miten tämä on toteutunut lähes 85 000 asukkaan Porissa ja noin 21 500 asukkaan lialmessa?

Kerrostaloihin rakennetaan viihtyisiä tiloja yhdessäoloa ja viriketoimintaa varten.

haillaan Poriin, aivan keskustan ja palvelujen tuntumaan, syksyn aikana valmistuvaa senioritaloa. Kiinnostuksesta tällaista asumismuotoa kohtaan kertoo se, että talon 60 asunnolla oli 160 hakijaa.

Pekka Ovaska

Kaupungin omistama vuokra-asuntoyhtiö Petterinkulma Oy painottaa vanhusten asunnoissa esteettömyyttä, turvallisuutta ja sijaintia keskustassa palvelujen lähellä. Asujien toiveita luvataan kuunnella herkillä korvalla.

Petterinkulman toimitusjohtaja **Mikko Kauppinen** kertoo yhtiön asunnoissa asuvan noin 2200 ihmistä. Suurin osa asunnoista on pieneköjä kerros- ja rivitaloja. Ikäihmisten asumisen kehittäminen on keskeinen osa yhtiön toimintapolitiikkaa. Asuntoihin on rakennettu yhteisiä tiloja, kuten ker-

huhuoneita, lisäämään mahdollisuutta yhteisölliseen asumiseen.

– Yksi tärkeä vanhusten asumismukavuutta lisäävä tekijä on hissi. lialmessakin on kymmeniä 1970- ja 80-luvuilla rakennettuja kolmekerroksisia kerrostaloja, joista puuttuu hissi. Asuntojen rahoitus- ja kehittämiskeskus Aran tuella Petterinkulma on pystynyt rakennuttamaan 13 jälkiasennushissiiä. Avustus on enimmillään puolet rakennuskustannuksista. Näillä toimilla Petterinkulman esteettömien asuntojen osuus on noussut 50 prosenttiin.

– Yksityiset taloyhtiöt ovat olleet valitettavan passiivisia. Näin

huomattavat Aran ja kaupungin tuet ovat jääneet käyttämättä, harmittelee Kauppinen.

Nykyajan vaatimukset näkyvät myös Petterinkulman asuntojen varustelussa. Tämän vuoden loppuun mennessä jokaisessa asunnossa on kiinteä verkkoyhteys, jonka nopeus vaihtelee 10:stä 100:aan megahertsiin. Verkkoyhteys sisältyy vuokriin, jotka on pystytty pitämään muutenkin hyvin kohtuullisella tasolla. Keski vuokra on hiukan alle kymmenen euroa neliömetriltä.

Kauppinen mukaan väestön ikääntyminen pakottaa etsimään uusia ratkaisuja vastaamaan asuntojen kysyntään. Suurten perheasuntojen kysyntä vähenee ja pienten keskeisellä pakalla olevien kasvaa. Rakennusten muunneltavuus on myös hyvin tärkeää. lialmessakin suunnitellaan parhaillaan opiskelijoiden vanhojen soluasuntojen muuttamista vanhusten esteettömiksi ja

Yksi tärkeä vanhusten asumismukavuutta lisäävä tekijä on hissi.

hissillisiksi asunnoiksi.

Vanhusväestön asumisongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan myös julkisen ja yksityisen sektorin välistä yhteistyötä. lialmessa on käynnistynyt tänä vuonna niin sanottu hybridihanke.

– Aivan torin laidalle on noussemassa uusi nelikerroksinen talo. Mukana on Petterinkulman lisäksi Suomen Hoivatilat Oy ja Vetrea Terveys Oy, kertoo Kauppinen.

Hoivatilat rakennuttaa ja vuokraa kerrokset yhdestä kolmeen Vetrealle hoiva- ja kuntoutuspalveluja varten. Petterinkulman omistukseen tulee neljäs kerros, johon sijoitetaan 17 asuntoa ja saunaosasto. Asukkaat valitaan sosiaalisin perustein noudattaen Aran ohjeita. Asuminen on esteetöntä.

– Asukkaat voivat halutesaan ostaa alakerroksista vaikkapa kuntoutus- ja ateriapalveluja. Liikkuminen tapahtuu sujuvasti hissillä kerroksesta toiseen, selostaa Kauppinen selvästi uudesta mallista innostuneena.

– Uskomme tällaisten hankkeiden yleistyvän tulevaisuudessa, eli itsenäistä asumista yhdistettynä hoiva- ja palveluympäristöön. Jossain horisontissa saattaa näkyä jopa kokonainen seniorikampus. Se tulee vaatimaan nykyistä tiiviimpää yhteistyötä ja voimavarojen yhdistämistä, visioi Kauppinen.

Heikki Rönkkö

Seuraava Eläkkeensaaja-lehti ilmestyy 7.11. Siinä on teemana ravinto.

Aineistot toimitukseen 4.10. mennessä: ulla.wallinsalo@elakkeensaajat.fi

Vuokrayhtiö Petterinkulman toimitusjohtaja Mikko Kauppinen arvioi ikäihmisten asuntojen kysynnän ja tarjonnan olevan tasapainossa myös tulevaisuudessa. Kuva: Heikki Rönkkö.

EKL-tiedote 30.8.:

Rakennetaan siltaa – ei revitä ja riidellä

Eläkepoliittista keskustelua maassamme on värittänyt eräiden poliittisten nuorisjärjestöjen halu leikata jo maksussa olevia eläkkeitä. Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry:n mielestä maksussa olevien eläkkeiden perustuslaillinen suoja on ehdottomasti säilytettävä.

– Nuorten luottamus eläkejärjestelmäämme on elintärkeää nyt ja tulevaisuudessa. Keinoja luottamuksen vahvistamiseksi tulee kuitenkin etsiä muualta kuin leikkaamalla jo maksussa olevia eläkkeitä. On myös nuorten etu, että he voivat olla varmoja siitä, ettei heidän keräämiään eläkkeitä leikata tulevaisuudessa, sanoo EKL:n puheenjohtaja **Simo Paassilta**.

Suomen työeläkejärjestelmä on yksi maailman parhaita, eikä sen rahoitus ole tällä

hetkellä kriisissä. Rahastointiasteemme on moneen maahan verrattuna suuri, ja aiemmin tehdyt eläkeuudistukset ovat vahvistaneet järjestelmää. Eläketurvakeskuksen keväällä tekemän selvityksen mukaan työeläkemaksu voidaan pitää alle 25 prosentissa 2050-luvulle asti.

Suomessa on lähes 1,5 miljoonaa omaa eläkettä saavaa henkilöä. Mediaanieläke oli vuoden 2018 lopussa bruttona 1 459 euroa kuukaudessa. Puolet eläkkeensaajista saisi eläkettä tuon summan alle. Lähes 40 prosentilla eläke jäi alle 1 250 euron kuukaudessa. Heistä kaksi kolmesta on naisia.

– Tammikuussa 2018 kansaneläkkeensaajia ja työeläkettä kansaneläkkeellä täydentäviä oli yhteensä noin 604 000. Heitä koskettivat, enemmän tai vähemmän, edellisen hallituksen kansaneläkkeisiin tehdyt leikkaukset ja jäädytykset. Paljon sairastaviin iskivät

vielä mm. sosiaali- ja terveysturvan asiakasmaksujen suuret korotukset, Paassilta jatkaa.

Sosioekonomisista ryhmistä Suomessa on lukumääräisesti eniten pienituloisia eläkkeensaajien ryhmässä, jossa heitä on noin 194 000. Vuoden aikana oli pienituloisten eläkkeensaajien määrä noussut peräti 20 000 hengellä.

Eläketurvakeskuksen kesäkuussa 2018 julkistamasta kyselytutkimuksesta ilmenee, että lähes kymmenen prosenttia eläkeläisistä kärsii vakavista toimeentulo-ongelmista. Puolet kokee tavanomaisten menojen kattamisessa jonkinasteisia vaikeuksia, ja kolmasosa kertoo, ettei heille jää rahaa välttämättömien menojen jälkeen.

– Edellä mainitut pienet eläkkeet menevät täysin kuluutukseen ja niistä leikkaaminen olisi edesvastuutonta. Leikkaamiset jouduttaisiin kompensoidaan nostamalla eläkkeensaajien saamia tukia sekä

keventämällä verotusta, toteaa Paassilta.

Eläketurvakeskuksen 19.8. julkistamasta tutkimuksesta (Tutkimuksia eläkeläisten toimeentulokokemuksista ja taloudellisesta hyvinvoinnista) kävi ilmi, että 55–85-vuotiailla eläkkeensaajilla kotitalouksien välinen apu kuuluu useimpien (75 %) elämään ja että yleisintä on taloudellisen avun antaminen lapsille. Taloudellisen avun saaminen on harvinaista. Käytännön apua sen sijaan sekä annetaan että saadaan. Lapsia autetaan usein myös lastenlasten hoidossa ja kuljetuksissa.

– Ikääntyneet siis kantavat huolta nuoremmista sukupolvista ja antavat tutkitusti oman panoksensa heidän elämänsä parantamiseksi. Rakennetaan maatumme toinen toistamme tukien ja kannustaen, ei repien ja riidellen. Pidetään yhdessä huolta siitä, että silta yli sukupolvien kantaa nyt ja tulevaisuudessa, päättää puheenjohtaja Simo Paassilta.

EKL-yhdistysten vapaaehtoistoimijoille turvaa

Liitto on ottanut Keskinäisestä Vakuutusyhtiö Turvasta tapaturma- ja vastuuvakuutuksen, jonka piiriin kuuluvat tästedes EKL-yhdistysten vapaaehtoistoimintaan osallistuvat henkilöjäsenet. Mitä se tarkoittaa käytännössä?

Vakuutus turvaa kaikki EKL-yhdistysten ja piirien toimijat, jotka tekevät erilaisissa tapah- tumissaan palkatonta vapaaehtoistyötä. Tällaisia tilaisuuksia voivat olla esimerkiksi yhdistyksen järjestämät toritapahtumat tai palvelutaloissa vanhusten ulkoiluttaminen. Vakuutus koskee iästä riippumatta kaikkia jäseniämme, eikä yläikärajaa ole.

Vakuutus jakaantuu tapaturma- ja vastuuvakuutuksiin. Tapaturmavakuutus on voimassa tilaisuuden tai tapahtuman alusta loppuun. Eli jos vapaaehtoinen itse vahingoittuu tilaisuuden kuluessa, vakuutus korvaa hänen sairaanhoitokulunsa. Matkalla tapahtumapaikalle tai sieltä pois siirtyessä sattunutta tapaturmaa vakuutus ei kuitenkaan korvaa.

Vastuuvakuutuksen puolelta taas korvataan vakuutetun kolmannelle osapuolelle aiheuttamat henkilö- ja esinevahingot. Esimerkiksi silloin, kun vapaaehtoisen ulkoiluttama vanhus kaatuu ja loukkaantuu, hänen sairaanhoitokulunsa korvataan. Esinevahingosta voisi olla esimerkkinä tilanne, kun ulkoilutustapahtuman yhteydessä ulkoilutettavan henkilön omaisuutta rikkoutuu.

Vapaaehtoistojoidemme turvaksi nyt otettu vakuutus toteuttaa yhden vuonna 2017 tehdyistä liittokokouspäätöksistä.

Lisätietoa ja yhteydenotot korvaustilanteissa: hallintojohtaja Marja-Leena Lehtimäki, puh. 09 6126 8430 tai marjaleena.lehtimaki@elakkeensaajat.fi

ETK:n kyselytutkimus:

Maaseudun eläkeläiset kokevat kaupunkilaisia enemmän toimeentulovaikeuksia

Eläketurvakeskuksen 19.8. julkistamasta tutkimuksesta Tutkimuksia eläkeläisten toimeentulokokemuksista ja taloudellisesta hyvinvoinnista näkyy selkeästi, että 55–85-vuotiailla eläkkeensaajilla kotitalouksien välinen apu kuuluu useimpien (75 %) elämään ja että yleisintä on taloudellisen avun antaminen lapsille.

Taloudellisen avun saaminen on harvinaisempaa. Käytännön apua sen sijaan sekä annetaan että saadaan. Lapsia autetaan usein myös lastenlasten hoidossa ja kuljetuksissa.

Kyse ei ole mistään humpuukitutkimuksesta, vaan se perustuu ETK:n syksyllä 2017 keräämään postikyselyyn, jossa toimeentulokokemuksia selvitettiin monipuolisen kysymyspatteriston avulla. Kyselyyn vastasi 2 909 eläkeläistä ja vastausaste oli varsin huikea 74 prosenttia.

Käytetty aineisto on poikkeuksellisen kattava: se edustaa koko suomalaista 55–85-vuotiaista varsinaisella vanhuuseläkkeellä ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevaa väestöä.

Kyselytietojen lisäksi aineistoon on yhdistetty rekisteritietoja Eläketurvakeskuksen ja Tilastokeskuksen rekistereistä. Kirjan artikkeleiden tulokset osoittavat johdonmukaisesti, että tulot ja koettu terveydentila ovat keskeisiä tekijöitä eläkeläisten toimeentulokokemuksissa ja taloudellisesta hyvinvoinnista.

Ne, joilla on pienemmät tulot ja heikompi terveys, kokevat toimeentulonsa useammin vaikeammaksi ja taloudellisen tyytyväisyytensä matalammaksi ja päinvastoin.

Maaseudulla asuvien tulot ovat selvästi kaupungeissa asuvia matalammat ja toimeentulovaikeuksia koetaan hieman kaupunkieja enemmän. Tästä huolimatta maaseudun eläkeläiset eivät ole elämänsä sen tyytymättömämpiä kuin kaupunkilaisetkaan.

Tutkimuksessa tarkastellaan eläkeläisten toimeentulokokemuksia monipuolisesti sellaisista näkökulmista, joista ei ole juurikaan aikaisempaa suomalaista tutkimusta. On syytä kiittää Eläketurvakeskusta hienosta työstä.

Timo Kokko

- Maaseudulla joka viides eläkeläinen on pienituloinen.
- Kaupungeissa vastaava osuus on yksi kymmenestä.
- Pienituloiseksi on tutkimuksessa laskettu eläkeläiskotitaloudet, joiden tulot verojen jälkeen henkeä kohti ovat alle 1 000 euroa kuukaudessa. Tämä on noin puolet suomalaisten käytettävissä olevasta mediaanitulosta.
- Tulotieto perustuu kyselyssä kysyttyyn tietoon kotitalouden käytettävissä olevista tuloista.

Henkilöstömuutoksia liiton toimistolla

Alkanut syksy toi mukanaan muutoksia liiton toimiston henkilöstöjärjestelyihin.

Myyntisihteeri **Satu Välimaa** jäi vuorotteluvapaalle 1.9.2019. Hänen vuorotteluvapaasijaisenaan on aloittanut **Orvokki Toivanen**. Hänet tavoittaa tarvittaessa puhelinnumerosta 09 6126 8428 ja sähköpostilla orvokki.toivanen@elakkeensaajat.fi.

Satu Välimaan vuorotteluvapaan aiheuttamat työmuutokset toimiston ja Rajaniemen työjärjestelyissä ovat seuraavat:

- **Orvokki Toivanen** hoitaa Eläkkeensaaja-lehden ilmoitusmyynnin, tilastoinnin ja laskutuksen sekä Käpylän työväentalon varaukset, myynnin ja laskutuksen.
- **Piia Lamberg** hoitaa Rajaniemen lomakeskuksen myyntiä liiton ja muiden lomien osalta. Hän pitää myös yllä Rajaniemen varauskirjaa. Piian tavoittaa numerosta 050 478 3909 ja sähköpostilla osoitteesta toimisto@rajaniemenlomakeskus.fi.
- **Ulla Nissinen** hoitaa liiton toimistolla Hyvinvointilomat ry:n tuettuja lomiamia koskevat asiat. Ullan tavoittaa numerosta 09 6126 8432 ja sähköpostilla ulla.nissinen@elakkeensaajat.fi.
- **Leila Mehtätalo** hoitaa Rajaniemen ja EKL:n lomien, kurssien ja tapahtumien laskutuksen. Leilan tavoittaa numerosta 09 6126 8431 ja sähköpostilla leila.mehtatalo@elakkeensaajat.fi.

Tarja Pajunen on siirtynyt SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n erityisasiantuntijaksi syyskuun alusta. Hän hoitaa syksyn aikana muuttaman ennalta sovitun liiton koulutuksen Sosten edustajana. Liiton hallitus päätti kokouksessaan 29.8., että Tarjan seuraajan etsintä aloitetaan pikimmiten.

Birgitta Kuittinen siirtyi Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyryn johdon assistentiksi. Birgitan seuraajaksi liiton hallitus valitsi vantaalaisen **Tarja Castrénin**. Tarja on koulutukseltaan HSO-sihteeri ja hänellä on vahva kokemus vaativista johdon assistentin ja sihteerin tehtävistä. Tarja aloitti tehtävässään 2.9. ja hänet tavoittaa toimistolla numerosta 09 6126 8421 ja sähköpostilla osoitteesta tarja.castrén@elakkeensaajat.fi.

EKL kiittää Birgittaa ja Tarjaa kuluneista vuosista sekä toivottaa heille onnea ja menestystä tuleviin haasteisiin. Lisäksi toivotamme Tarja Castrénin ja Orvokki Toivasen sydämellisesti tervetulleeksi liittoon.

**EETU
PIO**

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
Pensionärsförbundens intresseorganisation rf

EETUn vaikuttamistyöstä

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry on kuluneen kesän ja alkusyksyn aikana antanut pyynnöstä lausuntoja sähköisestä asiointin tukipalveluista, pienten eläkkeiden korottamisesta ja sairaskorvauksien muuttamisesta sekä vastannut Finanssivalvonnan kyselyyn digitaalisesta pankkiasioinnista.

EETU ry antoi 13.6. lausunnon koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista sekä julkisen hallinnon yhteisistä palveluista annetun lain muuttamisesta. EETU kannattaa mm. sitä, että tukipalvelulaki mahdollistaa valtuutuksen tai muun tahdonilmauksen tekemisen ja sen perumisen Väestötietokeskuksen tai jonkun muun käyttäjäorganisaation toimipisteessä. Tämä on tärkeää erityisesti niille ihmisille, jotka eivät käytä digitaalisia palveluita. EETU ei hyväksy sitä, että Väestötietokeskuksen käyttäjäorganisaatiolta mahdollisesti perimät maksut lopulta siirrettäisiin loppukäyttäjän eli kansalaisten maksettavaksi ja että uudistuksen yhteydessä on turvattava riittävät määrärahat Väestötietokeskukselle ja avustavina organisaatioina toimiville julkisen sektorin käyttäjäorganisaatioille. Tämä on varmin keino estää mahdollisten tukipalveluiden palvelumaksujen siirtäminen loppukäyttäjän maksettavaksi.

EETU ry vastasi 18.6. kyselyyn digitaalisesta pankkiasioinnista ja otti kantaa digitaalisen asiointin palveluvaihtoehtoista Finanssivalvonnan. EETUn kanta on, että tällä hetkellä pankkien tarjoamissa digitaalisissa palveluissa ei ole huomioitu riittävästi seniorikansalaisten erityistarpeita. Vahvaa tunnistamista varten käytettävä tunnuslukulaite on oltava tarjolla kaikille halukkaille ilman kustannuksia. Laitteiden tuki, opastus ja niiden vaihto tarvittaessa tulee turvata ilman erillistä korvausta. Mahdolliset pankkitunnisteiden muutokset eivät saa aiheuttaa lisäkuluja ikäihmisille. Turvallisuuksien ohella palveluiden suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota esteettömyyteen, saavutettavuuteen, selkokieli- syyteen, selkeyteen ja helppokäyttöisyyteen. Tarjottavissa palveluvaihtoehtoissa on otettava huomioon yhdenvertaisuus, joka edellyttää pankkipalvelujen turvaamisen myös niille kansalaisille, jotka eivät käytä digitaalisia palveluita puutteellisten tietojen ja taitojen takia tai taloudellisista syistä.

EETU toteaa, että tällä hetkellä järjestöt tukevat laajasti ikääntyneiden digivalmiutta. Iso osa näistä tehtävistä kuitenkin kuuluu palveluntarjoajille: jokaisen pankin tulisi vastata oman palvelunsa neuvonnasta, tuesta ja opastuksesta.

EETU ry antoi 20.8. lausunnon sosiaali- ja terveysministeriön pyynnöstä koskien pienten eläkkeiden korottamisesta. EETU pitää tärkeänä hallituksen tavoitetta vähentää eläkeläisköyhyyttä. Luonnoksessa laiksi esitetty korotus takuueläkkeeseen (50 €) ja kansaneläkkeeseen (31 €) helpottaa kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten taloudellista asemaa. Esitys on hyvin myönteinen, mutta ei riittävä. EETU katsoo, että kansan- ja takuueläkkeen korotukset eivät saa johtaa tasaeläkkeeseen pienimpien työeläkkeiden kanssa, vaan työeläkejärjestelmän on oltava työn tekemiseen kannustava, jonka tähden on kiinnitettävä huomiota myös pienimpien työeläkkeiden tasoon. Kaksi kolmasosaa vanhuuseläkkeen saajista saa pelkästään työeläkettä, eikä kaikilla pienituloisilla eläkeläisillä ole ollut mahdollisuutta parantaa eläketurvan tasoa. Täyden kansaneläkkeen saajista työkyvyttömyyseläkkeellä oli 74 prosenttia. EETU pitääkin tärkeänä, että samalla kun korotetaan takuu- ja kansaneläkkeitä, etsitään ennaltaehkäiseviä keinoja ennakko-aikaisiin eläköitymisiin.

EETU ry antoi 5.9. lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle koskien sairaskorvauksien muuttamista ja väliaikaista muuttamista. Eläkeläiset käyttävät muuta väestöä enemmän lääkkeitä- ja terveyspalveluita. Ikäihmisten kannalta onkin tärkeää, että ehdollisen korvattavuuden avulla on voitu ja voidaan nopeuttaa uusien lääkkeiden tuloa markkinoille. Samoin pidämme tärkeänä sitä, ettei ehdollinen korvattavuus vaikuta heikentävästi eläkeläisten asemaan lääkkeiden maksajana. Uusien lääkkeiden saatavuuden kannalta olisi ongelmallista luopua suomalaisesta riskinjakomallin sovelluksesta. Siten kannatamme sääntelyn jatkamista määräaikaaisesti ennen lopullista päätöstä toimintamallin soveltuvuudesta. Ennen kaikkea päätöksenteon perusteeksi tarvitaan tietoa mallin kansanterveydellisestä kustannusvaikuttavuudesta.

Kaikki EETU ry:n lausunnot ja kannanotot löytyvät sivuilta www.eetury.fi/eetun_tunnus/artikkelit/

Tämä artikkeli on saanut Selkokeskuksen selkotunnuksen.

Turvallinen lääkehoito syntyy yhteistyöllä

Turvallisen lääkehoidon toteutumisen vaatii yhteistyötä lääkkeen käyttäjän ja terveydenhuollon työntekijöiden välillä. Kun lääkehoito onnistuu, se näkyy parempana elämänlaatuna.

Lääkehoidossa on neljä eri vaihetta: lääkkeen aloittaminen, lääkkeen käyttö, lääkehoidon seuranta ja lääkehoidon lopettaminen. Kaikissa näissä vaiheissa lääkkeen käyttäjällä ja lääkärillä, hoitajalla ja apteekin farmaseutilla on oma osa ja tehtävä.

Vastat itse lääkkeesi käytöstä

Kun uusi lääkehoitosi aloitetaan, on tärkeää, että sinulla on hyvä keskusteluyhteys ja yhteistyö lääkärin ja muiden terveydenhuollon työntekijöiden kanssa. Lääkäri pyrkii selvittämään parhaan mahdollisen hoidon juuri sinulle.

Siksi on tärkeää, että sitoudut lääkehoidon tavoitteisiin ja osaat käyttää lääkettäsi oikein.

Sinun vastuullasi on kertoa lääkärille, mitä muita resepti- ja itsehoitolääkkeitä käytät. Kerro myös, jos käytät ravintolisä.

Kerro lääkärille myös oireistasi ja aikaisemmista kokemuksistasi lääkkeiden käytössä.

Lääkärin tietojärjestelmissä ei aina näy lääkeaineallergioitasi tai kaikkia lääkkeitäsi. Lääkärillä ei myöskään välttämättä ole tietoja lääkkeitä, joista olet aikaisemmin saanut esimerkiksi pahoinvointia, huimausta tai ripulia. Lääkärille kannattaa myös kertoa mahdolliset hankaluudet lääkkeiden käytössä, esimerkiksi lääkkeen nielemisessä.

Kysy rohkeasti lääkäriltä mieltäsi askarruttavista asioista! Vastaanotto voi tuntua tilanteena jännittävältä ja uusi lääkehoito voi mietityttää kovasti. Voit ottaa itsellesi läheisen ihmisen mukaan vastaanotolle kysymään asioita yhdessä kanssasi.

Sopiiko lääke minulle?

Lääke otetaan usein itsenäisesti kotona. Silloin on tärkeää, että otat sitä juuri niiden ohjeiden mukaan, jotka olet saanut. Esimerkiksi älä lopeta tai muuta annosta ilman, että olet keskustellut siitä lääkärin kanssa. Seuraa lääkehoitosi vaikutuksia: auttavatko lääkkeet tai aiheuttavatko ne haittavaikutuksia.

Jos kyse on pitkään jatkuvasta lääkityksestä, voit kertoa voinnissasi tapahtuvat muutokset myös apteekissa, kun haet lisää lääkettä. Henkilökunta apteekissa ohjaa sinut tarvittaessa lääkärin vastaanotolle.

Lääkehoidon on tarkoitus olla vaikuttavaa ja tarkoituksenmukaista. Se ei saa aiheuttaa kohtuuttomia haittoja tai ongelmia.

Siksi lääkehoidon onnistumista pitää seurata. Lääkehoidon seuranta tarkoittaa, että merkitset muistiin esimerkiksi paperille, miten lääkehoito vaikuttaa ja mitkä ovat mahdolliset haittavaikutukset.

Lääkehoidossa tapahtuvat muutokset

Tavoitteena on, että sinulla on käytössäsi vain sellaisia lääkkeitä, joita sairautesi hoitoon vaaditaan. Tarvittaessa lääkkeen käyttösi voidaan lopettaa tai lääke voidaan muuttaa toiseen.

Voit kertoa itse tai lääkärisi voi kertoa sinulle, jos lääkkeen käyttö on tarpeen lopettaa tai lääkettä

on syytä muuttaa. Syynä voi olla lääkkeen aiheuttama haittavaikutus, lääkkeen hinta tai epävarmuus lääkkeen käytössä. Lääkkeen lopettamista ei saa koskaan tehdä itse, vaan siitä pitää keskustella aina lääkärin kanssa.

Muistathan, että omia lääkkeitä ei saa koskaan luovuttaa muille, vaan ne pitää palauttaa apteekkiin. Näin estät lääkkeiden pääsyn luontoon.

Päivi Kiviranta, FT
kehittämissuunnittelija
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea

Katri Hämeen-Anttila, dosentti, FaT
tutkimus- ja kehittämisspäällikkö
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea

Selkoistaminen: Pertti Rajala,
tietokirjailija

PIDÄ LÄÄKITYSLISTAA

Kirjoita viereisellä sivulla olevaan lääkityslistaan reseptilääkkeesi sekä itsehoitolääkkeet ja ravintolisät, jos niitä käytät. Listan sinulle määräytyistä reseptilääkkeistä voit saada tulosteena lääkäriltä tai apteekista. Ylläpidä vain yhtä ajan tasalla olevaa lääkityslistaa!

Ajan tasalla oleva lääkityslista auttaa muistamaan, mitä lääkkeitä käytät. Se auttaa myös terveydenhuollon henkilökuntaa turhien lääkkeiden ja lääkkeiden mahdollisten yhteisvaikutusten tunnistamisessa ja koko hoidon onnistumisen seuraamisessa.

Keskustele ja kysy lääkehoidostasi

Lääkärit, hoitajat ja farmaseutit ovat sinua varten. Sinulla on oikeus kysyä hoitoosi liittyvistä asioista, myös lääkehoidosta. Voit aina kysyä lääkkeitä, kun kohtaat lääkärin tai hoitajan vastaanotolla tai farmaseutin apteekissa.

Ajan myötä sairaus ja oireet voivat muuttua, joka vaikuttaa lääkehoitoon. Myös pitkäaikaissairauden lääkehoidon tarve pitää arvioida määräajoin.

Lääkehoidon päivä muistuttaa turvallisen lääkehoidon tärkeydestä

Keväällä 2020 Lääkehoidon päivää vietetään 12.3.2020 teemalla Lääkehoito hallussa?

Teemapäivänä on paikallisia tapahtumia ympäri Suomea. Tapahtumia järjestetään esimerkiksi apteekeissa, terveysasemilla, oppilaitoksissa ja kauppakeskuksissa. Tapahtumat on tarkoitettu lääkkeitä käyttäjille ja terveydenhuollon henkilökunnalle.

Lääkehoidon päivästä saat lisätietoja verkkosivuilta osoitteessa www.laakehoidonpaiva.fi.

Tule hyvälle tuulelle!

**Ryhmäloma-
tarjoukset
myynti-
palvelusta!**

Teatteriloma
1 vrk.....alk. hlo/2hh **67€**
2 vrk.....alk. hlo/2hh **115€**

Syysloma
3 vrk.....alk. hlo/2hh **158€**

Aktiviteettiloma
4 vrk, ph.....hlo/2hh **220€**

Puolihoito
Sis. aamiaiset ja päivälliset, kylpylän ja kuntosalin vapaan käytön aukioloaikoina. **Voimassa 31.10.2019 saakka.**

Varaukset ja lisätiedot
(017) 560 1403 tai
myynti@kuntoranta.fi

**KYLPLYLÄHOTELLI
KUNTORANTA**
Kuntorannantie 14, Varkaus
www.kuntoranta.fi

Leena-Maija Tuominen

Leena-Maijan

KIRJAS TOSSA

Gotlannista Amerikkaan ja Helsingin olympialaisiin

■ Sofia Lundbergin

Toinen puoli sydäntä (suom. Terhi Vartia, Otava 2019, 400 s.) on kertomus työlleen omistautuneesta, maailmanmaineeseen yltäneestä valokuvaajasta. Romaanin tapahtumat on sijoitettu Elinin lapsuusvuosiin Gotlannissa alkaen vuodesta 1979 ja päätyen tämän päivän New Yorkiin. Elin on rakentanut elämäntarinansa valheelle. Hän on lähtenyt kotoaan hyvin nuorena dramaattisissa olosuhteissa. Soljuva kerronta, hieno henkilökuvaus ja yllättävät tapahtumat tekevät romaanista koskettavan ja kiehtovan. Samantapainen oli Lundbergin esikoisteos *Punainen osoitekirja*.

mahdutettua tämän päivän maailmanpolitiikan kovat kiemurat. Allanille maailman vallanpitäjät ovat tavallisia ihmisiä ja tarinat sen mukaisia. Kutkuttavan hauskaa luettavaa.

■ Amerikkalainen Celeste Ng kerää ihailijoita periamerikkalaisilla romaaneillaan.

Tulenarkoja asioita (suom. Sari Karhulahti, Gummerus 2019, 384 s.) on sukellus hyvinvoipien amerikkalaisperheiden lähiöön, jossa kaikki tuntevat kaikki ja jossa lapset jo nuoresta pitäen tietävät oman paikkansa. Kaikki on hyvin, kunnes taiteilija Mia Warren ja hänen tyttärensä muuttavat Shaker Heightsiin. Richardsonin perheen ulkokuori alkaa rapistua ja perheen sisäiset jännitteet nousevat kohtalokkain seurauksin pintaan.

■ Kristin Hannahin Satakieli

(suom. Kaisa Kattelus, WSOY 2019, 568 s.) on huikeita retki saksalaisten miehittämään ranskalaiseen

kylään. Vивиannen ja Isabelleen äiti on kuollut ja isä on jättänyt työtön perheen entiselle kesäasunnolle oman onnensa nojaan. Viviinne menee hyvin nuorena naimisiin, saa tyttären ja hänestä tulee opettaja. Isabelle erotetaan kerta toisensa jälkeen eri oppilaitoksista. Sota tempaisee Isabelleen mukaan vastarintaliikkeeseen. Viviinne joutuu määrittelemään suhteensa tapahtumien kulkuun, kun hänen kotiinsa muuttaa saksalainen upseeri. Satakieli on huikea kuvaus siitä, mihin ihminen on valmis rakkautensa ja isänmaansa takia. Urhoolliset ja rohkeat ihmiset pelastavat ihmishenkiä ja venyvät mihin vain.

■ Perheen jäsenten välisiä mittelöitä on täynnä Ruth Warrenin Rouva Westaway on kuollut

(suom. Antti Saarilahti, Otava 2018, 288 s.). Harriet 'Hal' Westaway ei tiedä isästään mitään ja äiti on kuollut. Nuori nainen saa yllättäen kirjeen, jossa kerrotaan, että hän on perinyt isoäitinsä. Hal ei ole tiennyt sukulisistaan mitään. Rahapulaa poteva tarot-korttien tulksija lähtee ottamaan selvää, mistä on oikein kyse. Trilleriksi luokiteltu kirja on sitä lajinsa parhaimpana edustajana. Kirja, joka oli luettava siltä istumalta tai pikemminkin kuunneltava. Olen saanut nyt tuntumaa kirjojen kuuntelemiseen ja ihastunut siihen.

■ Sinikka Koivuniemen Tarjoilijana Helsingin olympialaisissa

(Atlasart 2019, 120 s.) on viehättävä muistelmateos vuoden 1952 huipputapahtumasta. Nuoret karkkilalaistytöt näkevät ilmoituksen, jossa haetaan tarjoilijoita olympialaisten ajaksi Helsinkiin. Heidät valitaan ja niin he pääsevät läheltä näkemään ja kokemaan kisatapahtumia ja elämää Käpylän kisakylässä. Kirja on ulkoasultaan kaunis ja sen huikeinta antia ovat valokuvat. Kerrankin kuvat ovat isokokoisia ja hyvälaatuisia. Hieman enemmän olisin kaivannut henkilökohtaisia muistelmia mukaan. Yleistieto olympialaisista oli sinänsä hyvää kertausta.

■ Jos oikeasti haluaa tietää, millaista elämäntapa on pahimmillaan voi olla suomalaisessa lähiössä, on lukulistalle laitettava **Hanna-Riikka Kuisman Kerrostalo** (Like 2019, 333 s.). Kirjaa lukiessa on tunne, että näiden kansien väliin on kasattu kaikki se paha ja tarpeeton, josta on palasina lukenut eri lähteistä. Nyt se kaikki kerrotaan muutamiin henkilöiden kautta yhdellä kertaa. On huumekauppaa, huumeiden ja päihteiden käyttöä, pahoinpitelyjä, maksettua seksiä, kaltoinkohdeltuja aikuisia ja lapsia. Kaikkea sitä, mikä syrjäytyneiden Suomessa on arkipäivää ja meille muille tuntematonta elämäntapaa. Karua, hienosti kirjoitettua tarinaa.

■ Jonas Jonassonin

Satayksi-vuotias jolla mielestään oli liikaa mielellään (suom. Kari Koski, WSOY 2019, 447 s.) kertoo monelle tutusta Allan Karlssonista. Allan on ystävänsä Juliuksen kanssa edelleen karkumatalla, nyt Indonesiassa ja päätyy sieltä Afrikkaan mukanaan neljäsaataaneljä kiloa afrikkalaista uraania. Uraanista eroon pääseminen vaatii seikkailuja monessa eri maanosassa ja neuvotteluja Kim Jong-unin, Trumpin, Putinin ja Merkkelin kanssa. Jonasson on oivallisella tavalla saanut romaaniinsa

Vierivät kivet eivät sammaloidu!

www.elakkeensaajat.fi

VARMUUSALUSASUT apu virtsankarkailuun

- 100% puuvillaa
- kestotuotteet: yli 200 pesukertaa!
- myös muoviset suojaohousut

Patja- ja tyynysuojat Lonkkasuojahousut

Tilaa ilmainen paperiesite!
0400 223 446
MYÖS PUHELINMYNTI!

DIVISA
Helpompaa huomiseen.
verkkokauppa: www.divisa.fi

- NOKIAN TYÖVÄEN TEATTERI - 2019 - 2020

Esitykset:
14.11.2019 - 29.3.2020
Kylmänojanankatu 3, Nokia

Käsikirjoitus ja ohjaus **HELI PITKÄNEN**

Linnaisten kartanon VIHREÄ KAMARI

LIPUT:
24 € / 21 € / 12 € (ryhmät 21 €)
www.nokianteatteri.fi
050 3468 464
050 3475 102

- www.nokianteatteri.fi -

PATIKOINTIMATKA Pohjois-Kyprokselle 10.-17.11.19

Tämä matkamme lämpimälle ja aurinkoiselle Pohjois-Kyprokselle tuo valo marraskuiseen pimeyteen. Loppusyksyn leuto ja miellyttävä ilmasto sopivat hyvin patikointiin. Enimmäkseen helppona maastossa kulkevilla patikointiretkillämme pääsemme tutustumaan maan luontoon sekä pitkään ja vaiherikkaaseen historiaan. Poikkeamme mm. Pyhän Hilarionin linnaan, Bellapaisin luostariin ja Kyrenian hylkymuseoon. Vierailemme myös ekokylässä, jossa pääsemme kokeilemaan leivän leipomista. Retken päätteeksi syömme piknik-lounaan, jolla on tarjolla kylän omia tuotteita. Hotellimme Olive Tree sijaitsee muutaman kilometrin päässä Kyreniasta. Aamiaiset ja päivälliset nautimme hotellin runsaasta noutopöydästä. Viikon aikana on mahdollista tutustua myös viehättävän pieneen Kyreniaan, jossa on hyvät ostosmahdollisuudet basaareineen ja pikkukauppoineen.

TÄMÄ KOHDE SOPII KEVYESTÄ PATIKOINNISTA PITÄVILLE!

1490,-
8 päivää
1-h. huonelisä 160,-
Hotel Olive Tree***+

HINTAAN SISÄLTYY: Turkish Airlinesin reittilennot, lentokenttä-kuljetukset kohteessa, majoitus 2-hengen huoneessa, puolihoito, suomalaisen patikoivan matkanjohtajan ja englanninkielisen paikallisoppaan palvelut, opastetut patikointiretket viitenä päivänä, patikointiretkiin liittyvät kuljetukset

Tiedustelut ja varaukset: MatkaMieli Oy 09 58 400 420 • info@matkamieli.fi

Vielä ehdit mukaan!

Hyvän
tuulen

26.–28.11.2019

RISTEILY Tukholmaan 26.–28.11.2019!

Silja Serenadella pääset nauttimaan laivayhtiön tasokkaan risteilyohjelman
SILJA LINE lisäksi paljosta muusta hyväntuulen viihteestä!

Tom Pöysti ja Mato Valtonen

Mukana risteilyllä: Tomato eli Tom Pöysti ja Markku 'Mato' Valtonen sekä Eino Grön orkestereineen! Tarkempi ohjelma jaetaan laivaan noustessa.

Aikataulu ja muuta mukavaa ohjelmaa:

26.11.:

- ✓ laivaan nousu alk. klo 12.30
- ✓ tervetulokahvitus, Grande Buffet alk. klo 13
- ✓ tervetuloilaisuus ja info, ravintola Starlight
- ✓ tanssit: Eino Grön orkestereineen, ravintola Starlight
- ✓ Tomato: Asenne & Muutos, ravintola Starlight

27.11.:

- ✓ saapuminen Tukholmaan klo 9.45
- ✓ kaupunkikierrokset/Matkapojat
- ✓ yhteislaulua ja päivätanssit, Eino Grön orkestereineen, ravintola Starlight alk. klo 12
- ✓ Tomato: Asenne & Muutos, ravintola Starlight klo 16
- ✓ lähtö Tukholmasta klo 16:45
- ✓ paluumatkan ruokailu omakustanteena, huom! ravintola Tavolataan 2–3 ruokalajin ryhmämenutarjous
- ✓ **Hyvän tuulen karaokekilpailu**, ravintola Starlight klo 18, ilmoittautumiset messuosaston (kokouskansi 6) EKL-pisteeseen 26.11. alk. klo 15 – mukaan mahtuu 15 ensimmäiseksi ilmoittautunutta!

28.11.

- ✓ saapuminen Helsinkiin klo 10.30

Kokouskannella 6 oleva MESSUOSASTO avoinna:

- ✓ ti 26.11. klo 15–20
- ✓ ke 27.11. klo 14–18

Messuosastolla esittäytyvät:

- ✓ Eläkkeensaajien Keskusliitto, **Elinvoimaa-** ja **Verkosta virtaa** -toiminnot yhteistyökumppaneineen sekä Rajaniemen lomakeskus
- ✓ Matkapojat
- ✓ Tallink Silja ja Tallink Hotellit
- ✓ Ehkäisevä päihdetyö Ehyt
- ✓ Hyvinvointilomat
- ✓ Ikäinstituutti/Elämäni eläkevuodet -valmennus
- ✓ Kansan Sivistysrahasto
- ✓ Kirjoittavat Eläkkeensaajat
- ✓ Liikenneturva
- ✓ Suomen Hostellijärjestö
- ✓ Suvanto/Mummonmarkan vartijat -hanke
- ✓ Työväen Sivistysliitto
- ✓ Matkamiehi

MESSUOSASTOLLA lisäksi tietoisuuskaja, luentoja ja työpajoja eri aiheista sekä tuote-esittelyä ja maistiaisia kokouskannen aukioloaikoina!

KYSY Matkapojilta hinnoista ja hyteistä!

TUKHOMAN RETKILLE VIELÄ PAIKKOJA VARATTAVISSA!

- ✓ Kaupunkikiertoajelu ja kaupungintalo 39,-
- ✓ Drottningholmin linna 45,-
- ✓ Tukholman opastettu kaupunkikiertros 22,-
- ✓ Satama-keskusta-satama -kuljetus 8,-

Ryhmävaraukset: ryhmat.tampere@matkapojat.fi
puh. 010 23 23 440, yksittäisvaraukset puh. 010 23 23 200
www.matkapojat.fi/ekl

MATKAPOJAT

sunborn
HOTELS & RESTAURANTS

LOMATARJOUS 60+

Varaa virkistävä kylpyläloma Naantaliin tai Turun Ruissaloon. Nauti ulkoilusta, lämpimistä altaista ja hyvästä ruoasta.

Toivotamme 60 vuotta täyttäneet tervetulleiksi kylpylälomalle Plussa-kortilla erikoishintaan:

Naantalin Kylpylässä

2 vrk alk. **113€**/hlö

Loman aloituspäivä su, ma, ti tai ke
Kampanjatunnus 60PLUS.

Ruissalon Kylpylässä

2 vrk alk. **86€**/hlö

min. **3 vrk** alk. **42€**/hlö/vrk
Kampanjatunnus PLUS2 tai PLUS3

Alkaen-hinnat sisältävät majoituksen 2 hengen Comfort-huoneessa, aamiaiset sekä kylpylän käytön. Tarjoukset ovat voimassa 19.12.2019 asti.

Varaukset ja lisätiedot:
naantalisp.fi & ruissalospa.fi tai p. **02 44 55 100.**

Plusa

NAANTALI
SPA & HOTEL

Matkailijantie 2, Naantali

RUISSALO
SPA & HOTEL

Ruissalon puistotie 640, Turku

**KYSY
TARJOUSTA
MYÖS
RYHMILLE!**

PUMPULIN PEHMEÄT & HÖYHENEN KEVYET
PIRKA ERITYISKENGÄT

Kankaisena tai nahkaisena. Umpi- tai avokärjellä.

TILAA ILMAINEN ESITE!

Saatavana myös erikoislevyä talvikengä.

Pirka-Kenkä Oy
Puh. 03 3341951 info@pirka-kenka.com www.pirka-kenka.com

Kerttu Lehto ohjaamassa Hyvän mielen kulttuurikerhon käyneitä ohjaajia syyskuussa Käpylän työväentalolla. Kuva: Janne Lahtia.

Häme
Matkalla mukavuusalueelle

Hämeestä Hämeeseen

PÄIVÄRETKET • RYHMÄMATKAT • TILAUSAJOT

Vekka Tours on monipuolinen matkakumppani. Järjestämme päivä- ja tapahtumaretkiä sekä useamman päivän matkoja yksityishenkilöille, ryhmille ja yrityksille. Ryhmille tarjoamme valmiita ja räätälöityjä matka- sekä tapahtumakokonaisuuksia tilaajan toiveiden mukaan. Tutustu netissä tai pyydä tarjous!

Vekka Tours p. 020 730 2790
tours@vekkatours.fi
www.vekkatours.fi

Muistatko vielä sen päivän

Eläkkeensaajien Keskusliiton rahoittama Muistatko vielä sen päivän -pilottihanke oli ensimmäinen kerta, kun larppia eli liveroolipeliä sovellettiin Suomessa muistelutyöhön. Kerttu Lehto tutki kyseistä aihetta Turun yliopistolle 2019 valmistuneessa pro graduunsa ja kehitti pilottihankkeen pohjalta menetelmäoppaan, jolla vastaavanlaisia projekteja voidaan järjestää ympäri Suomea.

DEKL:n Elinvoimaa-toiminta on hyödyntänyt tähän mennessä jo kahdesti Muistatko vielä sen päivän -menetelmäopasta. Ensimmäinen kurssi larppin käytöstä oli osana Kesämieli -koulutusta Rajaniemessä toukokuussa 2019. Syyskuun alussa Lehto opasti larppin maailmaan Hyvän mielen kulttuurikerhon käyneitä ohjaajia Käpylän työväentalolla. Kerttu Lehto löysi larppamisen itse 15-vuotiaana nähtyään netissä eräällä keskustelupalstalla ritariiksi pukeutuneen pojan valokuvan. Kerttu on siitä lähtien ollut pelinjohtajana suunnittelemassa, kehittämässä ja toteuttamassa lukuisia larppeja. Hän haluaa omalla osaamisellaan ja asiantuntemuksellaan olla madaltamassa kynnyksiä eri kohderyhmille osallistua larpeihin ja tarjota osallistujille mahdollisuuden havaita toiminnan hyödyt niin oman kokemusmaailman avartamisessa kuin tässä tapauksessa erityisesti muistelutyössä.

Muistelutyö on hyvinvoinnin lisäämiseen tähtäävää, tavoitteellista, pitkäjänteistä ja asiakaslähtöistä, ohjattua muistelua. Se perustuu ajatukseen, että jokaisen elämäntarina on ainutlaatuinen. Muistelutyö tähtää muistelijoiden hyvinvoinnin lisäämiseen lisäksi osallistumiseen, luovuuden

Larp-menetelmäoppaan laatinut Kerttu Lehto. Kuva: Janne Lahtia.

kannustamiseen ja omaehtoiseen kulttuuritoimintaan. Muistelutyössä pyritään keskittymään ensi sijassa positiivisiin ja iloiseihin muistoihin.

Muistelutyön tukena voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten vanhoja runoja, valokuvia, kortteja, esineitä, lastenlauluja tai taidelähtöisiä menetelmiä.

Larppi eli liveroolipeli voidaan ajatella näytelmäksi, joka näytellään ilman yleisöä. Tästä näytelmästä on olemassa vain alkusivut ja roolihahmojen kuvaukset – loppu on improvisoitua, hetkessä syntyvää toimintaa. Merkittävä erottava tekijä larppin ja improvisaatioteatterin välillä on pelinjohtajan läsnäolo.

Pelinjohtaja on suunnitellut kyseisen pelin rakenteen ja sisällön. Hän on ennalta määritellyt pelitilanteen, jossa yhdessä toisten pelaajien, ympäristön, pukujen ja esineiden avulla pelaajat luovat illuusion jostain toisesta, ennalta sovitusta ajasta, paikasta ja tilanteesta.

Muiston etsimisessä ensimmäiseksi on tärkeää löytää larppin osallistujien kanssa yhteinen, jaettu muisto. Muistosta kerätään sitten mahdollisimman paljon yksityiskohtia keskittyen erityisesti aistitunteuksiin ja toimintoihin.

Muistosta pyritään luomaan henkilökohtainen, yhtenäinen

ja tarkka maisema tarjoiluineen, pukuineen, tuoksuineen, tuntuineen ja äänineen. Larppisa henkilö voi muistojen välityksellä kohdata nuoremman itsensä ja havaita omakohtaisesti, onko omissa arvoissa, tuntemuksissa tai ajatuksissa tapahtunut elämän varrella muutoksia.

Pukeutuminen ja laittautuminen kuuluvat tärkeänä osana minkä tahansa tapahtuman tunnelmaan. Muistatko vielä sen päivän -tapahtuman keskiössä ovat muistot. Tämän vuoksi pukeutumista sanelevat muistot, eikä niinkään historiallinen autenttisuus.

Pukeutuminen auttaa myös hahmotyössä: puku saattaa tuoda mukanaan hahmoidean sen kantajasta tai auttaa aiemman idean kehittämisessä. Vaatteet myös tuntuvat iholla, ja erilaiset materiaalit voivat luoda vahvan muistikokemuksen ja viedä osallistujan eri aikakautteen.

Muistelutyössä heränneiden tuntemusten intensiivisyys voi joskus yllättää osallistujan. On äärimmäisen tärkeää päästä jakamaan tapahtuman herättämiä tuntemuksia, ajatuksia ja muistoja heti pelitapahtuman jälkeen käytävissä jälkikeskustelussa.

Larppin on todettu vahvistavan juuri omakohtaisen kokemuksen kautta empatiakykyä ja kehittävän tunnetaitoja. Keskittymällä erityisesti positiivisiin ja iloiseihin muistoihin larppaus muistelutyön menetelmänä tukee jaksamista ja tekee nykyhetkestä arvokkaan.

Muistatko vielä sen päivän yhdistää menneisyyden ja nykyisyyden, toden ja kuvitteellisen, se mahdollistaa tunteikkaan ja ajatuksia herättävän matkan syvälle itseän.

Janne Lahtia, järjestösuunnittelija

Kerttu Lehto: Menetelmäopas, EKL: Larp muistelutyön menetelmänä, Turun yliopisto

VALKEAKOSKEN KAUPUNGINTEATTERI

LÄMMIN KOMEDIA
NELJÄN NAISEN
YSTAVYYDESTA
JA UNELMIEN
VANHAINKODISTA.

KÄSIKIRJOITUS
HELENA ANTONEN

**PULLO
CAVAA JA
AURINKOA**

OHJAUS
MINNA KANGAS

ENSI-ILTA
26.10.2019
ESITYKSET JATKUVAT 7.12. SAAKKA

OSTAVARA
EDULLINEN
ENNAKKOLIPPU
a 21 €
MARRASKUUN
ESITYKSIIN
25.10. MENNESSÄ!

LIPUT: 26 € / 24 € / 18 €

lippu.fi + APLÖDI TEATTERIN LIPUNMYynti PUH. 040 335 7027 (make.pe klo 12-15 ja tito klo 12-17)

Minne kierrättää mitäkin?

Kierrätys on jätteen tai materiaalin lajittelua

Bio- eli ruokajäte, muovi, metalli, kartonki, pahvi, lasi, paperi. Osaamme jo suurimman osan jätteistämme lajitella oikein. Mutta mitä tarkoitetaan kun puhutaan energiajätteestä, poltettavasta jätteestä tai kaatopaikkajätteestä? Hämmäntävää, sillä termistö vaihtelee alueellisesti.

Sekajäte on hämmäntävin jae, jota ei vielä voi kierrättää eikä polttaakaan, joten vielä toistaiseksi se sijoitetaan kaatopaikalle. Sitä kertyy yhä vähemmän silloin, kun kotitaloudet lajittelevat tehokkaasti. Vuoden alusta voimaan tulleen uuden jätelain tavoite on, että kaatopaikoille ei kohta tarvitsisi viedä juuri mitään.

Kaikkein arvokkainta on energiajäte. Se sisältää mm. niitä muovipakkauksia ja -pusseja, likaisia kertakäyttöasioita, likaista tai läpivärjättyä pahvia sekä kartonkia ja paperia, jotka eivät kelpaa kierrätykseen. Jäte viedään rinnakkaispoltoon, mikä tarkoittaa jätteenpoltoaineen polttamista samanaikaisesti tavonormalaisen polttoaineen kanssa ja sillä on korkea energia-arvo. Tämän tuloksena saamme paljon kaukolämpöä.

Minne hygieni- ja kosmetiikkapakkaukset

Jos ei tiedä, miten esimerkiksi tyhjentynyt hiusslakkapurkki pitäisi kierrättää, se saattaa joutua sekajätteeseen. Tavalliseen sekajätteeseen ei kuitenkaan ole mitään asiaa. Paine-pakkaus, jossa on vielä tuotetta jäljellä, on vaarallista jätettä, samoin kynsilakat, kynsilakan poistoaine, muotovahto ja hajuvädet.

– Kuivajätteet päätyvät nykyään poltettavaksi jätevoimaloihin ja siellä ne ovat ihan oikeasti aiheuttaneet räjähdys- ja tulipalovaaratilanteita. Väärin lajitellut aerosolit ovat painepakkauksia. Siellä on sisällä herkästi syttyvää ainetta, kertoo asiakaspalvelu- ja viestintäpäällikkö Mari Ilvonen Etelä-Karjalan Jätehuollosta.

Jos purkki on täysin tyhjä, voi pullon suuttimen irrottaa muovinkeräykseen ja itse purkin sijoittaa metallinkeräykseen. Hiusslakkan lisäksi painepakkauksissa myydään muun muassa deodorantteja, muotovaahtoja ja muita hiustuotteita. Pakkaus on varmuudella tyhjä, kun purkki ei päästä pihastakaan painaessa ja hölskyteläessä.

Päivittäiskosmetiikassa on paljon erilaisia pakkauksia. Oleellista on usein se, onko tuote tyhjä vai täysi. Tyhjän purkin voi

huuhdella ja kierrättää oikeinoppisesti. Muovinen tyhjä shampoo- tai rasvatuubi kuuluu muovinkeräykseen, metallikorkki metallinkeräykseen ja muovinen muovinkeräykseen. Puhtaus on tärkeää, sillä likainen tuote voi homehtua, mikä voi vaikuttaa uusiopakkauksen laatuun. Jos kosmetiikkapurkki on hankalasti puhdistettava, on se järkevin laittaa sekajätteeseen.

Kosmetiikkapakkauksissa käytettävä lasi on useimmiten käsiteltyä opaalisia, joka ei kuulu normaaliin lasinkeräykseen, vaan sekajätteeseen. Sellainen nyrkkisääntö on, että lasinkeräykseen kelpaavat elintarvikelasit, joissa on ollut syötävää tai juotavaa. Lasin värillä ei ole merkitystä. Lasiastiat ja muu lasi sekajätteeseen.

Ripsivärit, luomivärit, huulipunat ja muut meikit kuuluvat sekajätteeseen, samoin kuin peilit, likaiset muovipakkaukset ja vanupuikot. Pumpuli saa mennä biojätteeseen, mutta pumpuli, jolla on poistettu kynsilakkaa, kuuluu sekajätteeseen.

Erityistä huolta luonnolle aiheuttavat haitalliset mikromuovit, joita on myös kosmetiikassa. Suomalaisessa kosmetiikassa mikromuovittomuudesta kertoo Joutsenmerkki.

Lähde: Ylen verkkouutiset, Vilja Kolehmainen blogi

Vettä jo toisessa polvessa

Vesa Karvinen pakinoi

vkarvinen98@gmail.com

Naurua koulussa

Kesäisenä aamuna soitti tuttavani Kari ja tarjoutui lahjoittamaan 50 vitsikirjaa tietäen, että sellaisia keräilen. Joukosta siilautui erityisesti yksi klassikko ja keräilyharvinaisuus. Se oli Kariston vuonna 1963 kustantama Kalle Väänänen Koulukaskuja.

Väänänen kaskuaineiston keräämisen keskeytti aikoinaan hänen pitkäaikainen sairastelunsa. Väänänen siirtyi humoristien taivaaseen vuonna 1960, mutta hyvät ystävät pitivät huolen, että kaskut saatiin kirjan muodossa kaikkien naurtavaksi.

Kirjan alkupuolella muistutetaan, että opettajan persoona on aina ollut kiitollinen huumorin aihe. Väänäsellä itsellään oli tapana tervehtiä kadulla oppilaitaan tarttumalla sormillaan uuden huopahatun kopan etureunaan. Koppaan ilmestyi kuitenkin kaksi reikää. Säästäväisyysyistä hän siirtyi tervehtimään oppilaitaan nostamalla vain yhtä sormeaan hatun reunaan.

Pian oppilaat hokivat tervehtimisten uutta luokittelua: "Sotilaat tervehtivät viidellä sormella, upseerit neljällä, partiolaiset kolmella, tontut kahdella ja Kalle yhdellä."

Väänänen huomion mukaan huumoria viljellään enemmän yläkuin alaluokilla. Alaluokilla kelpaavat ilon aiheeksi turhemmat ja vähäpätöisemmät seikat. Jos kirjan lause "hauet nousevat kudulle", muuttuu sisäluvussa muotoon "hauet nousevat kadulle", siitä riittää huvia koko luokalle.

Kalle Väänänen kirja alkaa kinkeri- ja kiertokouluhuumorilla, johon suomalaiset saivat tuntumaa muun muassa Jukolan veljesten lukkarin koulusta. Esimerkkinä tästä huumorin lajista Väänänen tarjoaa kaskua Hollalan pitäjältä:

Pappi teki läsnäolueille kysymyksen: "Minkä tähden Jeesus ratsasti Jerusalemiin aasilla?" Muuan mummo vastasi: "Kyl maar se tuli aasil sentään paljon huokiammaks, ku jos olis taksilla ajanut." Eduksi kuulemma saattaisi olla, että juttu kerrottaisiin Hollolan murteella.

Kiertokoulunopettaja Emma Kotikoski ei voinut ymmärtää sinuttelea, mutta helppoa ei teitittelyn opettaminenkaan kiertokoulussa ollut. Eräänä sunnuntaina meni Emmi vieraisille Hyrkkälän kylässä olevaan taloon. Kissa sattui istumaan tuvan peruspenkillä, ja emäntä käskien vierasta peremmälle haasteli kissalle: "Mänkää työ kissa pois siitä, ja tuu sie vieras tänne istumaan."

Varsinaisten kansakoulukaskujen joukko on suuri, vaikka Väänänen ei kelpuuttanut joukkoon kaskuja, jotka perustuivat lasten tekemiin kirjoitusvirheisiin. Sellainen juttu kyllä kelpasi, josta selviää oppilaan osaamattomuus:

Eero ja Kaija eivät osanneet oikein luonnontietoa. Opettaja suuttui ja ajoi ulos ja sanoi vielä: "Saatte neloset." Ovelle mennessä Eero vastasi: "Kyllä meille riittää kaksosetkin."

Yli 300-sivuisen Koulukaskuja-kirjaan on koottu oppikoulukaskuja, välituntivitejä, oppilaiden kujeita, opettajainhuonetarinoita, juttuja opettajatyypeistä ja paljon muuta.

Lopuksi juttu, joka löytyy otsikon Kuopion tyttökuulussa alta: Valtamaantien varrella sijaitsevan koulun kohdalla oli varoitustaulu: "Huomio – älkää ajako koululaisten päälle", mihin tauluun kynällä oli riipustettu lisäys: "Odottakaa opettajia".

RAVINTOLA VILLIPEURA

4.10. HURMA

18.10. MIKKO MÄKELÄINEN
JA MYRSKYLYHTY

1.11. STEVE 'N' SEAGULLS

8.11. SAIJA TUUPANEN

9.11. LAURA VOUTILAINEN

Ja paljon muuta!
Katso lisää:
peurunka.fi/viihde

Alk.
145,50€
/ hlö 2hh

PIRISTY PEURUNGASSA

Voimassa su-ke ajalle. Sis. aamiaiset ja päivälliset sekä kylpylän ja kuntosalien vapaan käytön.

PEURUNKA.FI
PEURUNGANTIE 85, LAUKAA

SOITA JA VARAA!
020 751 6300
Puh.hinta 8,35 snt/puh + 16,69 snt/min.

Peurunka